

KİMYA SEKTÖRÜ RAPORU (2019)

SANAYİ VE VERİMLİLİK
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sektörel Raporlar ve
Analizler Serisi

İÇİNDEKİLER

Şekiller Listesi.....	3
Tablolar Listesi.....	3
Kısaltmalar Listesi.....	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU.....	7
1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu.....	7
1.2. Sektörün Türkiye’deki Genel Durumu.....	10
1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler.....	13
1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler	15
1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler	15
1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı	17
1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı.....	17
1.8. Sektörün Üretim Değeri	18
1.9. Sektörün Cirosu.....	18
1.10. Sektörün Katma Değeri	19
1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti	20
1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi	21
1.13. Sektörün Dış Ticareti	22
1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri (enerji, işgücü, hammadde vb. genel değerlendirmeler, orsansal veriler, tespitler vb.).....	26
1.15. Sektörün 2015–2023 Projeksiyonu	27
2. SEKTÖRÜN YILLIK DEĞERLENDİRMESİ.....	29
2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler	29
2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi.....	34
2.3. Sektörün Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi.....	35
2.4. Sektörün Ciro Endeksi Değerlendirmesi.....	36
KAYNAKÇA	40

Şekiller Listesi

Şekil 1. Dünyada kimyasal satışların bölgelere göre dağılımı	7
Şekil 2. Dünyada kimyasal satışların 10 yılda değişimi.....	8
Şekil 3. Dünyadaki Kimyasal Satışların İlk On Ülke Arasındaki Dağılımı (2017-milyar £)	8
Şekil 4. AB 27'nin Son 20 Yıl Satışı ve Dünyadaki Payı	9
Şekil 5.2015 Yılı Dünyada Kimya Sanayi En Çok İhracat Yapan İlk 15 Ülke	10
Şekil 6. 2015 Yılı Dünyada Kimya Sanayi En Çok İthalat Yapan İlk 15 Ülke	10
Şekil 7. Kimya Sektörünün Girişimci Dağılımı	12
Şekil 8. Kimya Sektörünün Ölçeksel Dağılımı	13
Şekil 9. Kimya Sanayinin Diğer Sektörlerle İlişkisi	15
Şekil 10. Kimya Sanayi üretim endeksi (2015=100)	34
Şekil 11. Kapasite Kullanım Oranları (%)	35
Şekil 12. Ciro endeksi (toplam) (2015=100).....	40

Tablolar Listesi

Tablo 1. Dünya kimya ihracatının toplam ihracattan aldığı pay	9
Tablo 2. Alt sektörler bazında en çok ihracat yapılan 5 ülke	11
Tablo 3. Alt sektörler bazında en çok ithalat yapılan 5 ülke.....	11
Tablo 4. Yıllara Göre Kapasite Kullanım Oranı (Ağırlıklı Ortalama %).....	17
Tablo 5. Kimya Sektöründe Çalışan Sayısı.....	17
Tablo 6. Kimya Sektöründe Girişimci Sayısı.....	18
Tablo 7. Üretim Değeri (TL).....	18
Tablo 8. Kimya Sektörü Cirosu (TL)	19
Tablo 9. Kimya Sektörü Katma Değeri (TL)	19
Tablo 10. Kimya Sektöründe Ar-Ge Harcaması (Milyon TL) (2017)	19
Tablo 11. Kimya Sektöründe Elektrik Tüketimi (MWh).....	21
Tablo 12. Kimya Sektörü İthalatı (Bin ABD Doları).....	22
Tablo 13. Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD Doları).....	23
Tablo 14. Kimya Sektöründe Coğrafi Bölgelere İhracat(2018).....	23
Tablo 15. Kimya Sektöründe Coğrafi Bölgelere Göre İthalat (ABD Doları)	24
Tablo 16. Kimya Sektöründe Alt Sektörler İtibariyle Dış Ticaret (ABD Doları).....	25

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AEA	Avrupa Ekonomik Alanı
AKA	Avrupa Kimyasallar Ajansı
AR-GE	Araştırma Geliştirme
CEFIC	Avrupa Kimya Sanayi Konseyi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
EUROSTAT	Avrupa İstatistik Ofisi
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
ISIC	Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
NACE	Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NAFTA	Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
REACH	Avrupa Birliği Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi ve İzni Tüzüğü
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kimya sektörü petrol, doğal gaz, hava, su, mineraller ve metaller gibi hammaddeleri 70 binin üzerinde farklı ürüne dönüştürerek hemen her sektöre girdi sağlayan, ülkelerin sanayilerinin gelişimi için kilit öneme sahip bir sektördür. Kimya sektörü üretiminin yaklaşık yüzde 77'si kimya ve diğer sektörlerde ham madde olarak kullanılmakta, ancak yüzde 23'lük bir kısmı tüketicilere satılabilecek nihai ürünlerden oluşmaktadır. Ayrıca, kimya sanayi diğer sanayi kolları üzerinde sürükleyici etkiye sahiptir. Kimya sanayinde sağlanan gelişmelerin ve yeni geliştirilen ürünlerin diğer sanayi kolları üzerinde olumlu, bazen de devrim niteliğinde etkisi olmaktadır.

Kimya sektörü oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Sektör, temizlik ürünleri, boya, kozmetik ürünleri, ilaçlar gibi tüketim mallarının yanı sıra, tarım sektörü için gübreler ve tarım ilaçları, kimya sanayinin de dâhil olduğu imalat sanayinin ihtiyaç duyduğu organik ve inorganik kimyasallar, boyalar, laboratuvar kimyasalları, termoplastikler ve benzeri ürünleri üretmektedir. Böylesine yoğun ürün yelpazesine sahip olan kimya sektöründe kullanılan hammaddenin %70'i ithal edilmekte, %30'u ise yerli üretimle karşılanmaktadır. Yüksek teknoloji içeriği nedeniyle kimya sanayi ürünleri genel olarak katma değeri yüksek reaktif boyalar, haşarat öldürücüler, pigmentler, enzimler, silikonlar, selüloz eterleri, piperazinin diğer tuz ve türevleri, hayvan menşeli heparin ve tuzları, kan globülinleri, Serum globülinleri gibi ürünlerden oluşmasına karşın, ülkemiz kimya sanayi üretimi katma değeri nispeten düşük ilaçlar, serumlar, otomobil lastikleri, inorganik kimyasallar, organik kimyasallar, akrilik polimerler, plastik eşyalar gibi ürünlerden oluşmaktadır. Bu nedenle Türkiye'de kimya sanayi konusunda önemli bir üretim ve yatırım eksikliği bulunmaktadır. Yurtiçi üretimin yetersizliği, sanayiciyi ithalata yönlendiren en önemli faktördür. Kimya sektöründe ithalatı yapılan ara mallara baktığımız zaman büyük bir bölümünü petrokimyasal ürünlerin oluşturduğu görülmektedir.

Türkiye kimya sanayinin 2023 hedefleri doğrultusunda 50 milyar dolar ihracat hedefi olmasına rağmen, 2018 yılında 17 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirebilmiştir. İmalat sanayi sektörleri arasında en fazla dış ticaret açığı veren sektörün aynı dönemdeki ithalatı ise 38 milyar dolardır. Bu ithalatın 33 milyar dolarını ara malı, 5 milyar dolarını ise tüketim malı oluşturmuştur. Sektöre yeterli yatırım yapılmadığı için iç talep ithalatla karşılanmaktadır. Bu sektörde yatırım yapılmaması halinde sektörün dış ticaret açığı daha da büyüyeceği ve ülkedeki cari açık sorunu kalıcı hale geleceği değerlendirilmektedir.

Ülkemizde yeterli yatırım yapılamayan petrokimya sektörü nafta, LPG, gibi petrol ürünleri veya doğal gaza dayalı temel girdileri kullanarak plastik, lastik, elyaf hammaddeleri ve diğer organik ara malları üreten, geniş bir üretim yelpazesine sahiptir. Büyük ölçekli, sermaye ve teknoloji yoğun olan sektörün Avrupa'da ve dünyadaki gelişimi kümelenme ile başlamıştır. Ren nehri havzasında bulunan Alman ve İsviçre firmaları ham madde ve enerji kaynaklarına yakın olmanın verdiği maliyet avantajı yanında üniversiteler ve araştırma enstitüleri ile işbirliği kurarak Birinci Dünya Savaşına kadar dünya pazarına egemen olmuşlardır. Avrupa'da kümeler

KOBİ'lerin rekabet gücünü artırmada bir araç olarak kullanılmaktadır. Avrupa 2500 civarı güçlü kümeye ev sahipliği yapmaktadır. Ticari sanayilerdeki toplam istihdamın yaklaşık % 45'i güçlü kümelerde yer almaktadır. Almanya'da 40 tan fazla kimya kümesi bulunmaktadır.

Sektör kümelerinin başarısının temelinde ise altyapının ve yardımcı girdi üretim tesislerinin ortak kullanımı, ana taşıma hatlarına kolay ulaşım ile pazara ve müşterilere yakın olmak gelmektedir. Ülkemizde kimya sektöründe Adana-Ceyhan bölgesi özel endüstri bölgesi (Ceyhan Enerji İhtisas Bölgesi) ilan edilmiş olup, Ceyhan Enerji İhtisas Bölgesinin yönetici firması belirlenmiştir. Bölgenin yatırıma hazır hale gelebilmesi için altyapı hazırlıkları devam etmektedir.

Türkiye'nin işlenmiş petrol ürünü ihtiyacının %25'ini tek başına karşılayacak olan SOCAR firması tarafından İzmir Aliğa'da kurulan yıllık 10 milyon ton ham petrol işleme kapasiteli, 1,6 milyon M³ depolama kapasitesine sahip STAR Rafineri, yılda 4,8 milyon ton dizel ve 1,6 milyon ton naftanın yanı sıra ülkemizdeki cari açığın önemli bileşenlerinden olan jet yakıtı ve LPG gibi petrol ürünlerinin de üretimi gerçekleştirilecektir. STAR Rafineri, Türkiye'nin en büyük enerji projelerinden biri olarak petrol ürünleri ithalatında her yıl yaklaşık 1,5 milyar dolar tasarruf sağlayacaktır. Türkiye petrokimya sektörünün dışa bağımlılığını azaltacak STAR Rafineri'de petrokimya sektörü için önemli hammaddeler olan nafta, ksilen ve reformat ile cari açığın önemli kalemlerini oluşturan dizel, jet yakıtı, LPG ve petrokok gibi petrol ürünlerinin üretimi gerçekleştirilecektir.

TÜİK verilerine göre 2013 yılında kimya sektöründe 292.468 kişi istihdam edilirken bu rakam dört yılda %19,8 artarak 2017 yılında 350.404'e ulaşmıştır. Kimya sektörü istihdamının imalat sanayi içindeki payı 2013 yılında %8,3 iken, 2017 yılında %8,7 olmuştur.

2013 yılında 22.601 girişimcinin olduğu sektörde girişimci sayısı %6,9 artarak 2017 yılında 24.155'na, ulaşmıştır. İmalat sanayi içindeki payı da %6,6'dan, %6,2'ye gerilemiştir.

2016 yılından itibaren kimya sektörü ithalatı artışa geçmiştir, 2016 yılında bir önceki yıla göre %13, 2017 yılında ise %3,5 oranında azalmıştır. 2018 yılında ise sektörün ithalatı 2017 yılındaki değerlerini korumuştur. Kimya sektörü ihracatı ise 2017 yılında bir önceki yıla göre % 11 artışla 15 milyar dolar, 2018 yılında ise bir önceki yıla göre %15 artışla 17 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Sektörün imalat sanayi ihracatı içindeki payı 2017 yılında bir önceki yıla göre %1 artarken bu oran 2018 yılında %7'e çıkmıştır.

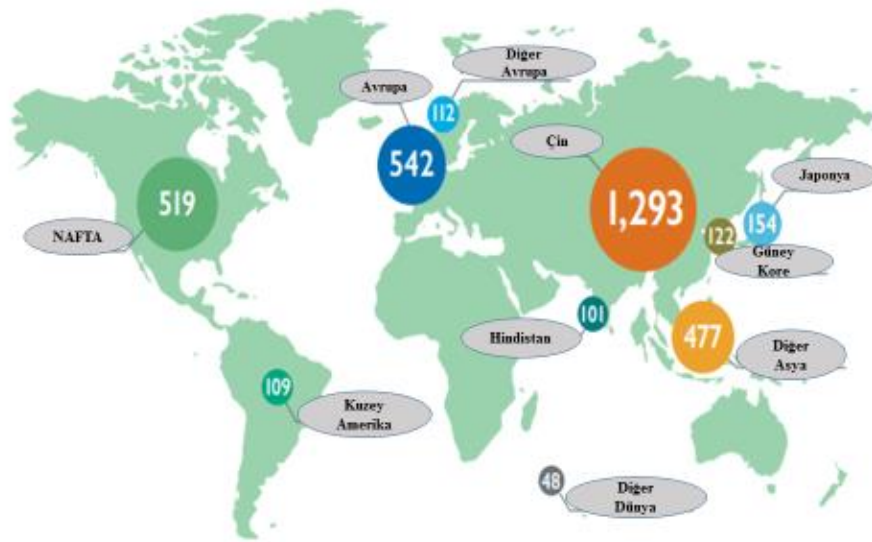
1. SEKTÖRÜN GENEL DURUMU

1.1. Sektörün Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

Kimya sanayi; önümüzdeki yıllarda küresel üretim ve ticarete etkin olacak sektörlerden otomotiv, bilgi ve iletişim teknolojileri, makine, yatırım ve tüketim malları sektörlerinin tamamına girdi sağlamaktadır.

Dünyada kimya sektöründe bilimsel gelişmeler nanoteknoloji, biyokimya, katalizör, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında gözlenmektedir. Son yıllarda bu alanlarda yapılan araştırmalar meyvelerini vermeye başlamıştır. Dünya kimya sanayinde önceki yıllarda süren Avrupa Birliği hâkimiyeti, son yıllarda Uzak Doğu ve Asya ülkelerine geçmiştir. Dünya kimyasal madde ticareti 2017 yılında 3.477 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir.

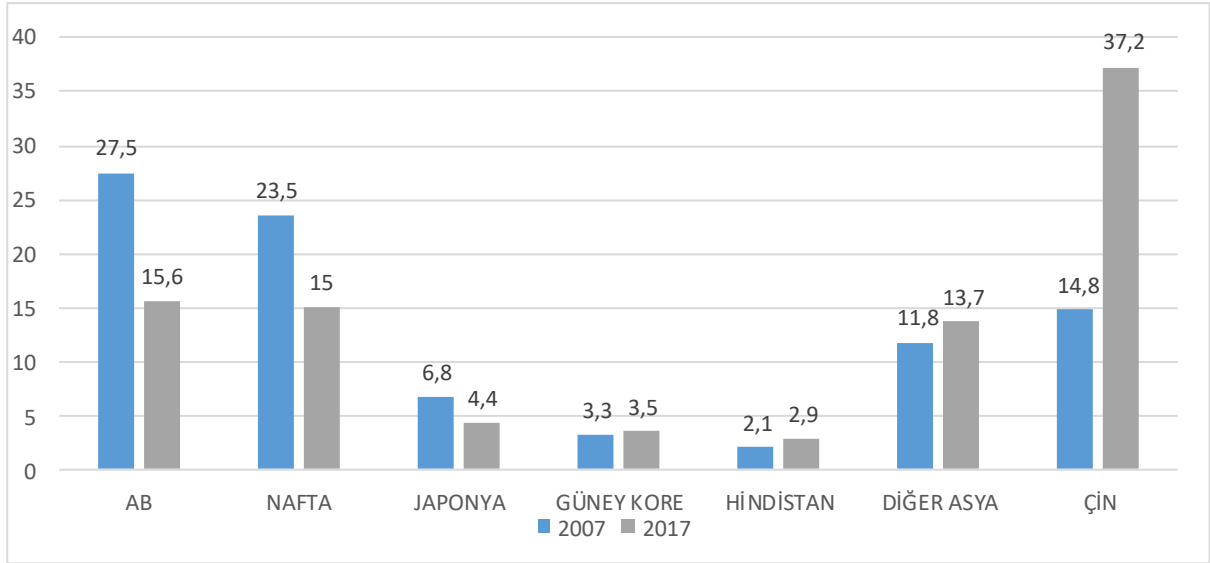
Şekil 1. Dünyada kimyasal satışların bölgelere göre dağılımı

Kaynak: CEFIC

Dünyada 2006 ile 2016 yılları arasındaki on yıllık süreçte kimyasal satışlar bakımından önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Çin her alanda olduğu gibi kimya sektöründe de çok büyük gelişme kaydederek kimyasal satışlarını %13'ten %40'a çıkarmıştır. Avrupa Birliği ülkeleri ise satışlarını değer bazında sürekli artırmasına rağmen, bu ülkelerin satışlardan aldığı pay 2006 yılında %28 iken 2016 yılında %15, 2017 yılında ise %15,4 olarak gerçekleşmiştir.

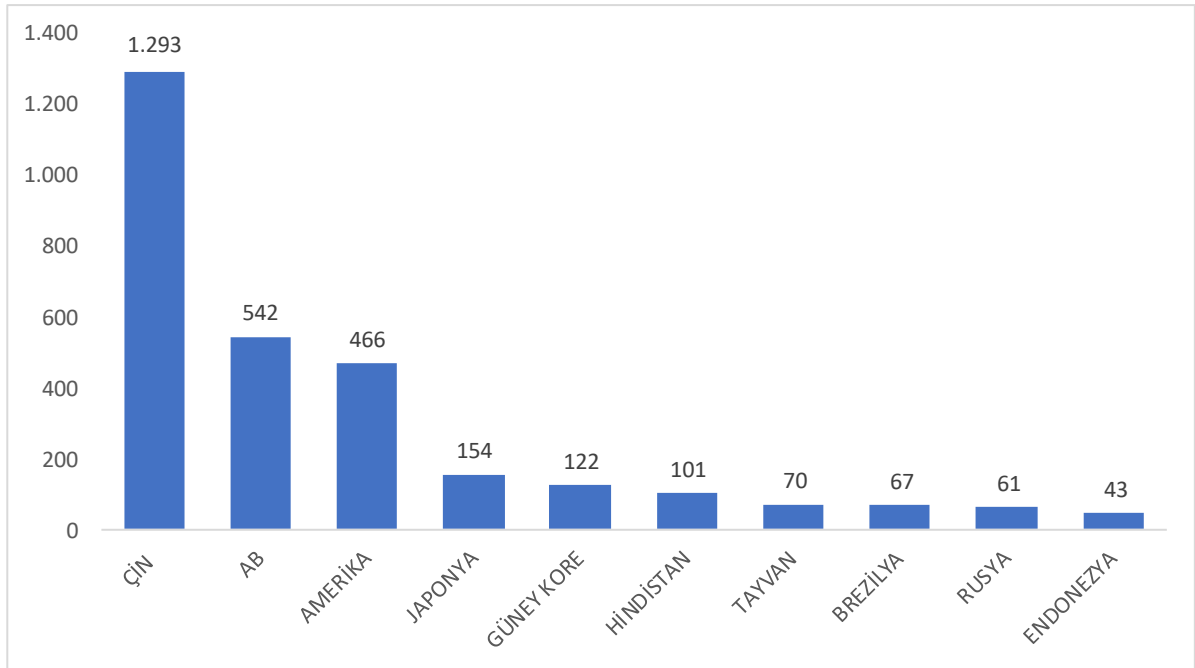
Şekil 2. Dünyada kimyasal satışların 10 yılda değişimi (Milyar ₺)

Kaynak: CEFIC

Dünyada en çok kimyasal satışı sırasıyla Çin, AB, ABD, Japonya ve Güney Kore yapmaktadır. Çin'in yapmış olduğu satış AB ve ABD'nin toplam satışından fazladır.

Şekil 3. Dünyadaki Kimyasal Satışların İlk On Ülke Arasındaki Dağılımı (2017-milyar ₺)

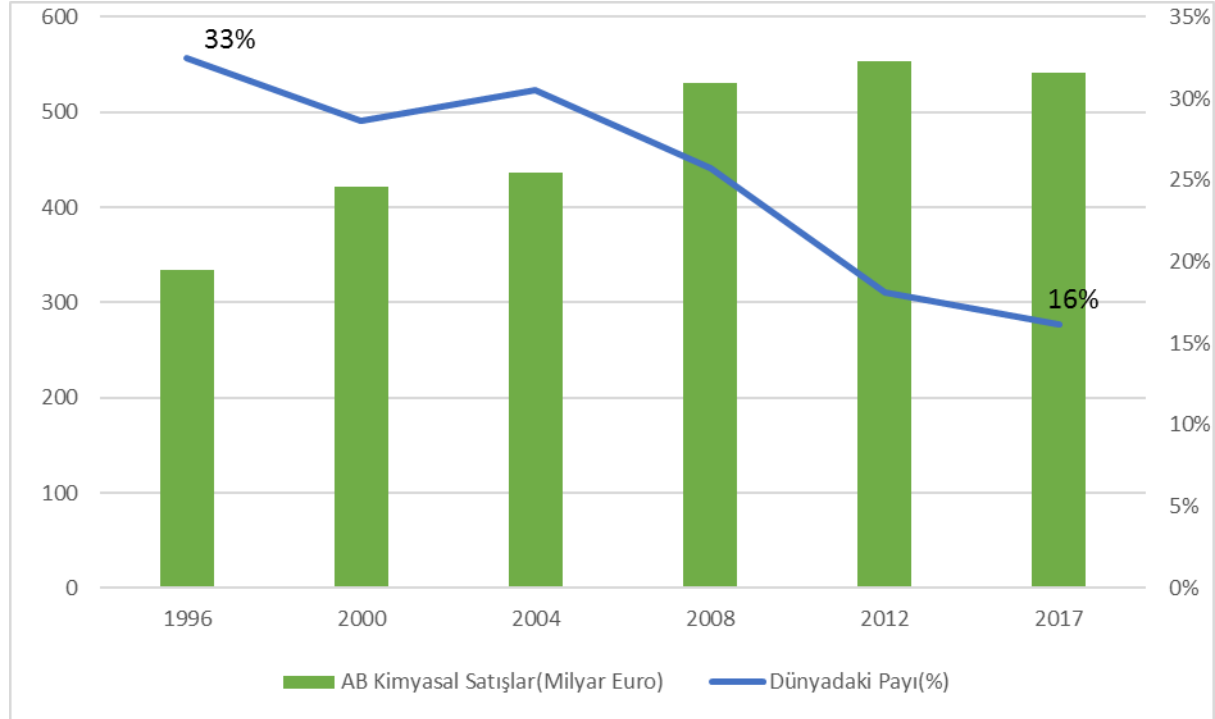

Kaynak: CEFIC

AB ülkelerinin kimyasal madde satışları, 2017 yılında 542 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. AB ülkelerinin dünya satışlarının içerisindeki payı 2007'de% 27,5'den 2017 yılında% 15,6'ya düşmüştür. Son 20 yılda satışı artmasına rağmen dünya satışı içerisindeki payı azalmaktadır.

Bu azalışta Çin ve Asya ülkelerinin etkisi oldukça büyüktür. Çin, dünyanın en büyük kimyasal üreticisidir. Çin'in dünya satışlarındaki payı 2017 yılında % 37,2'ye yükselmiştir.

Şekil 4. AB 27'nin Son 20 Yıl Satışı ve Dünyadaki Payı

Kaynak: CEFIC

Dünyada 2017 yılındaki dış ticaret 35,4 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Kimya sektörünün dış ticareti ise bu toplam ticaretin % 13,5'ini oluşturmakta olup 4,8 trilyon dolardır.

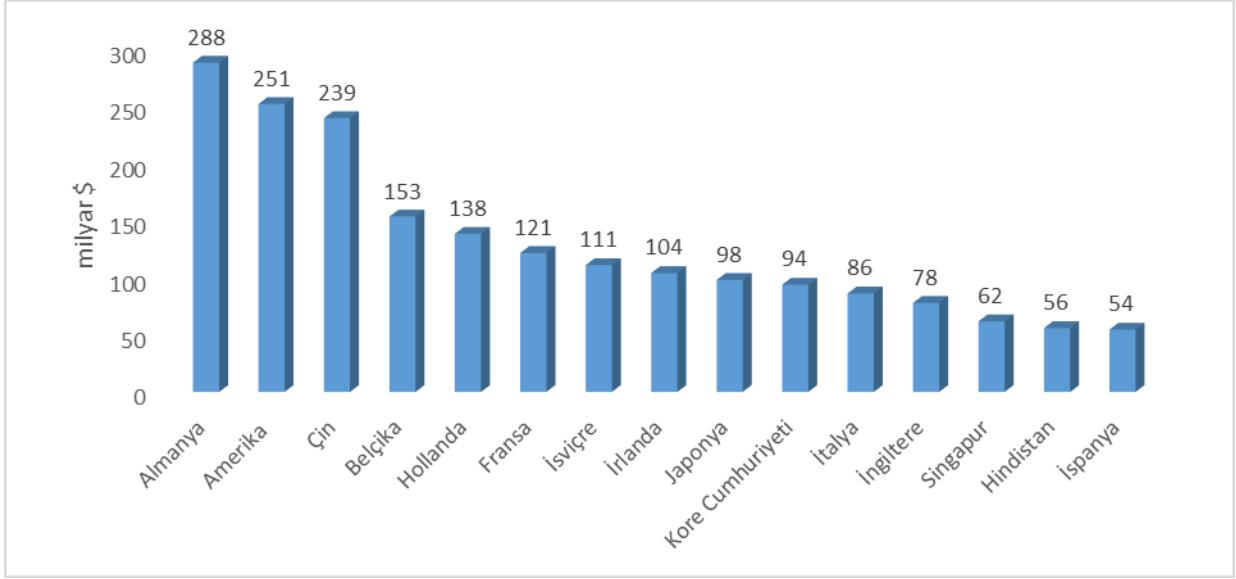
Tablo 1. Dünya kimya ihracatının toplam ihracattan aldığı pay

Yıl	Toplam İhracat (milyar \$)	Kimya İhracatı (bin \$)	Oran (%)
2014	18.986	2.446	12,78
2015	16.329	2.206.	12,80
2016	16.012	2.063	12,89
2017	17.580	2.459	13,51
2018	19.227	2.642	13,74

Kaynak: TRADEMAP, 2018 (HS 2012-PRODTR 2010 dönüşümü yapılarak hesaplanmıştır).

Dünyanın ihracat rakamları incelendiğinde gerçekleşen toplam ihracatın %13,7'si kimya sektöründe olup bu rakam 2,6 trilyon dolardır. Almanya, Amerika, Çin, Belçika ve Hollanda dünyada kimya ihracatını gerçekleştiren ilk beş ülkedir. Kimya sektörünün lider ülkelerine bakıldığında bu ülkelerin aynı zamanda ekonomik gelişmişlikte de önde olduğu görülmektedir.

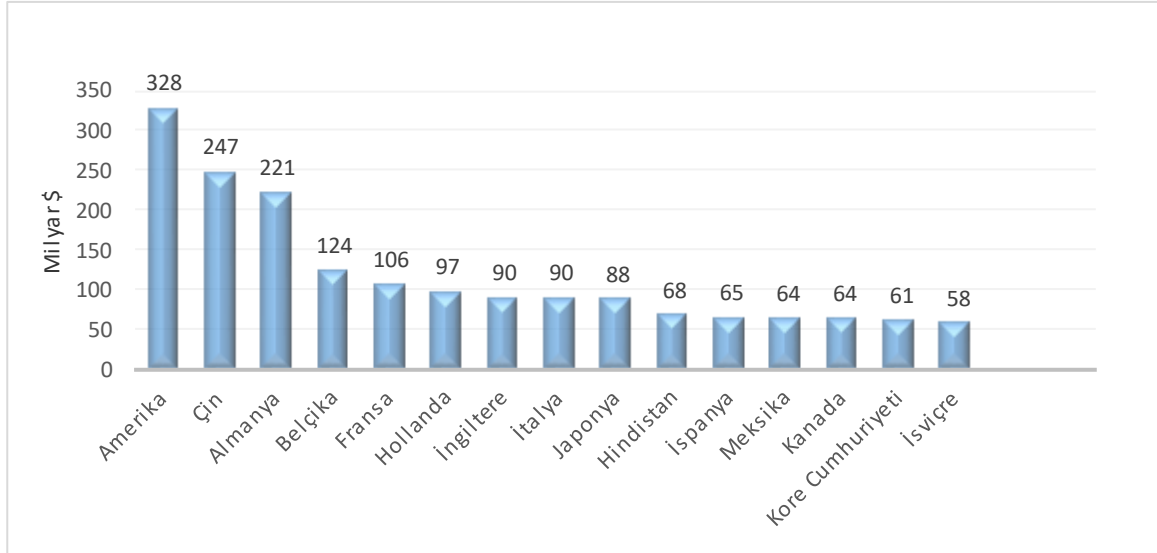
Şekil 5. 2018 Yılı Dünyada Kimya Sanayi En Çok İhracat Yapan İlk 15 Ülke

Kaynak: Trade Map

Dünyada gerçekleşen kimya ithalatına bakıldığında ise Amerika, Çin, Almanya, Belçika ve Fransa'nın önde geldiği görülmektedir. 2018 yılı toplam dünya kimya ithalatı 2,7 trilyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Türkiye ise 2018 yılında 39 milyar dolar ithalat gerçekleştirmiştir. Dünya ithalat sıralaması ise 20'dir.

Şekil 6. 2018 Yılı Dünyada Kimya Sanayi En Çok İthalat Yapan İlk 15 Ülke

Kaynak: Trade Map

1.2. Sektörün Türkiye'deki Genel Durumu

Plastikten kozmetiğe, ilaçlardan boyalara kadar birçok alanda sağladığı nihai ürünlerin yanı sıra, pek çok sektöre de ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalı olan kimya sektöründe üretim değeri 2015 yılında bir önceki yıla göre % 11,6 oranında artarak 121,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Kimyasal madde ve ürünleri imalatı sektöründe üretim endeksi, 2016 yılına göre 2017 yılında %5 oranında artarak 132 değerine ulaşmıştır. Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı sektöründe ise bir önceki yıla göre üretim endeksi %1 oranında azalarak 185,1 olmuştur. Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı sektöründe ise üretim endeksi bir önceki yıla göre %6,1 oranında artarak 128,6 olarak gerçekleşmiştir.

Kimya sektöründe kapasite kullanımı, diğer sektörlerde verdiği girdileri de göz önünde bulundurursak, ülkenin genel eğilimine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Son dört yılda ağırlıklı kapasite kullanım oranı %74,5 olmuştur. Kimya sektörü sermaye-teknoloji yoğun bir sektör olduğu için işgücü yoğunluğu düşüktür. Bu nedenle sektörün imalat sektörü istihdamı içindeki payı son dört yıldır ortalama % 8,4 düzeyinde seyretmiştir.

Tablo 2. Alt sektörler bazında en çok ihracat yapılan 5 ülke

20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı			21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı			22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı		
Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer
1	Çin	1.969	1	Güney Kore	136	1	Almanya	929
2	İran	392	2	Irak	64	2	Irak	466
3	İtalya	364	3	İsviçre	55	3	Birleşik Krallık	412
4	Irak	350	4	Slovenya	37	4	İtalya	302
5	Mısır	316	5	Libya	30	5	Fransa	284

TÜİK

2018 yılında 214 ülkeye 16,9 milyar dolarlık ihracat yapan sektör, 156 ülkeden 38,2 milyar dolarlık ithalat yapmıştır.

Tablo 3. Alt sektörler bazında en çok ithalat yapılan 5 ülke

20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı			21-Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı			22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı		
Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer	Sıra	Ülke	Değer
1	Almanya	1956	1	Almanya	795	1	Almanya	1.830
2	Çin	1785	2	ABD	591	2	Çin	1.431
3	Suudi Arabistan	895	3	G.Kore	394	3	İtalya	1.393
4	G.Kore	788	4	İsviçre	384	4	Fransa	1.030

5	Belçika	770	5	İtalya	366	5	G.Kore	924
---	---------	-----	---	--------	-----	---	--------	-----

TÜİK

ISIC Rev. 4. göre 23 alt sektör ihracat içindeki payları açısından değerlendirildiğinde; 2016 yılında Kimyasal Madde ve Ürünleri Sektörü %5,1'lik payla 9'uncu sırada, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sektörü %4,7'lik payla 10'uncu sırada, yer almaktadır.

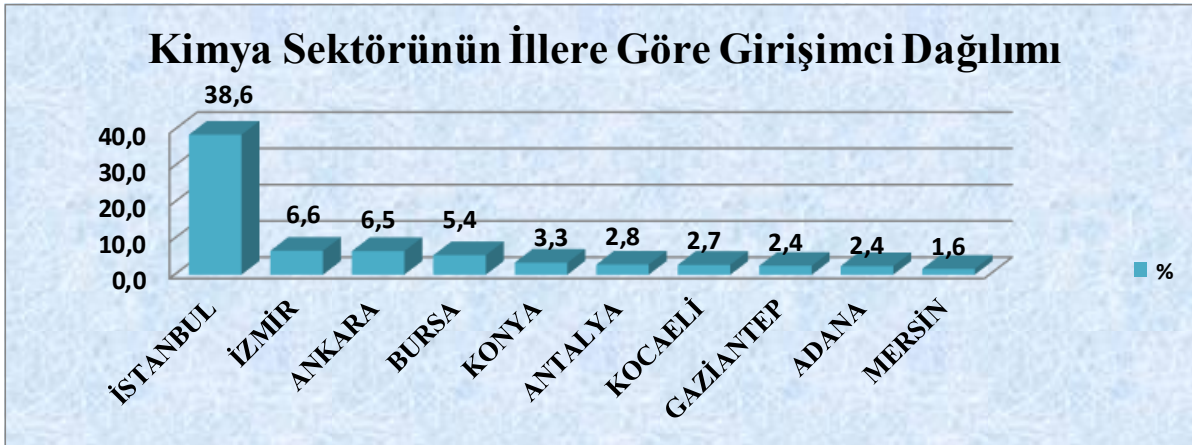
ISIC Rev. 4. göre 23 alt sektör ithalat içindeki payları açısından değerlendirildiğinde; 2016 yılında Kimyasal Madde ve Ürünleri Sektörü %16,2'lik payla 2'nci sırada, Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sektörü %2,7'lik payla 10'uncu sırada yer almaktadır.

İmalat sanayinde yaratılan toplam katma değer içerisinde Plastik ve Kauçuk Sektörü 11'inci sırada, Kimyasal Madde ve Ürünleri Sektörü 12'inci sırada, yer almıştır.

2016 yılında 13,2 milyar dolar olan ihracatımız 2017 yılında artışa geçmiş 14,7 milyar dolara, 2018 yılında 16,9 milyar dolara yükselmiştir. 2017 yılı Kimya sektörü 24.155 girişimcisi, 350.404 çalışanı olan ve 2.600 madde ve müstahzarın üretildiği dev bir sektör haline gelmiştir.

Kimya sektörü içerisinde plastik ve kauçuk ürünleri sektörü önemli bir yere sahiptir. Kimya sektöründe çalışanların %65,6'sı ve girişimcilerin %76,0'sı plastik ve kauçuk ürünleri imalatı sektöründe faaliyet göstermektedir. TÜİK'in verilerine göre, 2013 yılında sektörün yarattığı yeni pazarlar etkisini göstermiş ve 2018 yılında kimya sektörü ihracatının %44,7'si plastik ve kauçuk ürünleri sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şekil 7. Kimya Sektörünün Girişimci Dağılımı

Kaynak: TÜİK

Kimya sektöründe bulunan girişimcilerin %83'ü Mikro Ölçekli, %14'ü Küçük Ölçekli, %2,5'i Orta Ölçekli, %0,5'i Büyük Ölçekli işletmelerdir.

Şekil 8. Kimya Sektörünün Ölçeksel Dağılımı

Kaynak: TÜİK

1.3. Sektördeki Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler

Kimya sektörü oldukça geniş bir ürün yelpazesine sahiptir. Sektör, temizlik ürünleri, boya, kozmetik ürünleri, ilaçlar gibi tüketim mallarının yanı sıra, tarım sektörü için gübreler ve tarım ilaçları, kimya sanayinin de dahil olduğu imalat sanayinin ihtiyaç duyduğu organik ve inorganik kimyasallar, boyalar, laboratuvar kimyasalları, termoplastikler ve benzeri ürünleri üretmektedir. Bu ürünlerin %83'ü mikro ölçekli firmalar tarafından üretilmektedir. Geriye kalan firmalar Türkiye standartlarına göre büyük firmalar olarak kabul edilebilir. Kimya sektöründe yaklaşık 2600 kimyasal madde ve müstahzar üretilmektedir. Bu üretimlerde kullanılan yöntem ve teknolojilerin bir kısmı küresel rekabete ayak uydurabilecek seviyededir.

Türkiye kimya sanayinin 2023 hedefleri doğrultusunda 50 milyar dolar ihracat hedefi olmasına rağmen, 2018 yılında 16,9 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirebilmiştir. İmalat sanayi sektörleri arasında en fazla dış ticaret açığı veren sektörün aynı dönemdeki ithalatı ise 38 milyar dolardır. Sektör Türkiye'nin toplam cari açığının %31'ini, imalat sanayi cari açığının ise %54'ünü oluşturmaktadır.

Cari açığın en büyük nedeni ise plastik sektörü hammadde üretiminin yetersiz oluşudur. Petrokimya sektöründe plastik hammaddelerinde iç talebin yalnızca %11'ini yurt içi üretimden karşılanmaktadır. Kauçuk sektörü ise hammadde bakımından %100 dışa bağımlıdır. Elyaf hammaddelerine talebin %27'si yurt içi üretimden karşılanmaktadır.

Kimya sektöründeki ithalatın %85'i ara mallar olurken, bu ara malların %35'ini de plastik, kauçuk ve elyaf hammaddesi temel petrokimyasallardan oluşmaktadır. İthalatı 200 milyon doların üzerinde olan petrokimyasalların ithalat değeri yaklaşık 10 milyar dolardır.

Bütün bu veriler göz önüne alındığında, ülkemizde üretime dayalı büyümenin gerçekleşmesi ve cari açığın azaltılması için atılması gereken en önemli adımlardan birinin, petrokimyasal yatırımların yapılmasının olduğu değerlendirilmektedir. Bu yatırımların yapılması, yurtiçi

üretimini arz güvenliğinin sağlanması, petrokimya sektöründe katma değer yaratılması ve petrokimya sektöründen beslenen sektörlerin ithal bağımlılığının azalması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Deterjan ve temizlik maddeleri sektörünün hammadde açısından dışa bağımlı olduğunu söylemek mümkündür. Önemli girdilerden LAB, STPP, enzim, optik ağartıcı ve parfüm ithalata dayalıdır. Bunların dışında ambalaj olarak yerli üretim kullanılmakla beraber bunun hammaddesi de önemli ölçüde ithal edilmektedir.

Sabun sektörünün önemli girdileri donyağı ve tropik bitkisel yağlar, ambalaj sanayi ürünleri, kostik soda ve tuz olarak tanımlanabilir. Bunlardan en önemli ithal kalemini teşkil eden donyağı genellikle ABD'den, tropik yağlar ise Malezya veya Endonezya'dan ithal edilmektedir. Üretim yaklaşık olarak %40 kadarı ülke içinde tüketilmekte, %60'ı ise ihraç edilmektedir. Sektörün ülke ekonomisi içindeki yeri miktar ve değer olarak çok önemli olmamakla birlikte üretiminin yarıdan fazlasını ihraç eden ender sanayi kollarımızdan biridir.

TÜİK verilerine göre, Temel Eczacılık Ürünleri İmalatı ve Eczacılığa İlişkin İlaçların İmalatını gerçekleştiren girişim sayısı 2017 yılında ise bir önceki yıla göre %8,5 artarak 385 olmuştur. Çalışan sayısı ise bir önceki yıla göre %7,7 artarak 2017 yılında 35.552 adet olmuştur. Sektör nitelikli insan gücüne istihdam sağlamaktadır. 2017 yılında sektörün katma değeri 4,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

İlaç sektörü ileri teknoloji gerektiren bir sektördür. Bu açıdan teknolojik yatırımlar ve ürün çeşitliliğinin yüksekliği ilaç maliyetlerini etkileyen ana bileşenlerdendir. Sektörün dünya Ar-Ge harcamalarında %14,4 oranla en yüksek harcama yapan sektör olması Ar-Ge harcamalarını ilaç sektörünün ana maliyet bileşenlerinden biri yapmaktadır.

İlaç sektöründe Ar-Ge süreci beş temel adımdan oluşmaktadır. Bu safhalar araştırmanın başlamasından ruhsatın alınması ve pazarlama ile satış stratejilerinin oluşturulmasına kadar olan süreci kapsadığından yüksek Ar-Ge maliyetlerini ve uzun bir süreci gerektirmektedir.

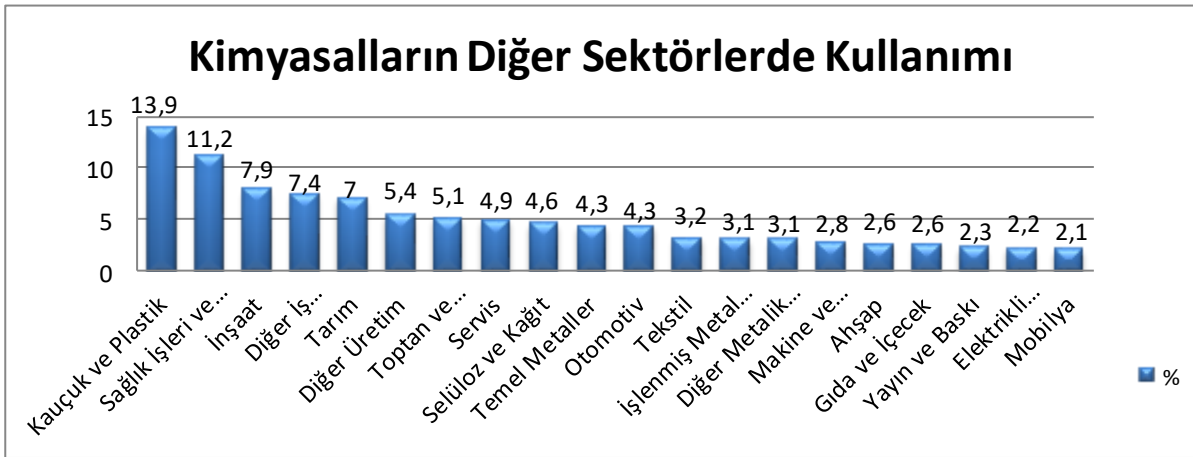
Türkiye'de çoğunlukla yeni ve ileri teknoloji gerektiren preparatlar, bazı aşular, kan ürünleri, bazı değiştirilmiş salım sistemine sahip olan ilaçlar, insülin ve kanser ilaçları gibi birçok tedavi grubundan ilaç ithalatı yapılmaktadır. Söz konusu ithal ürünler katma değeri yüksek yenilikçi ürünlerdir. Dolayısıyla ithal ürünler pazarda kutu bazında daha az paya sahip olmasına rağmen değer bazında büyük paya sahiptir.

Diğer yandan kimyasal hammaddeler ve üretilen ilaçların lisans ve ruhsat maliyetleri üretimi etkileyen diğer unsurlardır. İlaç endüstrisi gelişmiş ülkeler de dâhil olmak üzere, bütün ülkelerde, ilaç ve ilaç hammaddesi ithalatı yapılmaktadır. İlaç sektörü için önemli olan ithalat miktarı değil, ihracatın sektör kapasitesinin gerisinde kalması ve dış ticaret dengesinin ithalat lehine olmasıdır.

1.4. Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Kimya sanayi, plastikten kozmetiğe, ilaçlardan boyalara kadar birçok alanda sağladığı nihai ürünlerin yanı sıra, pek çok sektöre de ara mal ve hammadde temin eden bir sanayi dalı olarak, ekonomide önemli bir role sahiptir. Sektör hayat standardımızı arttıran, hastalıklara karşı korunmayı ve tedaviyi sağlayan, temizlik ve hijyen konularında katkıda bulunan, giyinme ve beslenmede insanlığın ihtiyacını karşılayan bir sanayi dalıdır.

Şekil 9. Kimya Sanayinin Diğer Sektörlerle İlişkisi

Kaynak: CEFIC

Kimya sanayi; tarım ilaçları, sentetik gübreler, veteriner ilaçları, sentetik elyaflar, sabun, deterjan, temizleyiciler, plastik hammaddeleri, beşeri ilaç sanayi, kozmetik sanayi, boya, yardımcı maddeler, deri, tekstil, inşaat (boru, levha, kapı, pencere vb.), yapıştırıcı, derz, dolgu maddeleri, izolasyon malzemeleri, fotoğraf malzemeleri, barut ve patlayıcılar gibi birçok sanayi alanına nihai ve ara ürün sağlamaktadır.

1.5. Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelenmeler

Kimya sanayi, lojistik önemi açısından çoğunlukla ülkenin kıyı bölgelerinde lokalize olmuştur. Petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, boya gibi ürünleri üreten kimya firmalarının çoğu Marmara Bölgesinin üç büyük sanayi ili olan İstanbul, Kocaeli ve Sakarya'da, Ege Bölgesinde İzmir'de yerleşim gösterirken, gübre ve petrol ürünleri firmalarının çoğu Akdeniz Bölgesinde toplanmıştır. Ayrıca Akdeniz bölgesinde ana ham maddelerden olan soda, bikromat gibi önemli üretim merkezleri de bulunmaktadır. Karadeniz Bölgesinde ise yine gübre fabrikaları göze çarpmaktadır.

Sanayimizin diğer ülkelerle rekabetinde elini güçlendirecek en önemli faktörlerden biri de üretimde verimliliğin sağlamasıdır. Yüksek verimli üretim, maliyetlerin düşmesi açısından rekabet şansını artırmasının yanı sıra, sanayinin çevre üzerindeki etkisini de azaltarak üretimin her yönden sürdürülebilir olmasını sağlamaktadır. Ülkemizde birim mal için kullanılan enerji miktarı OECD ülkelerinin iki, Japonya'nın ise 4 katıdır. Ülkemizin enerji alanında dış

bağımlılığı da göz önüne alındığında başta enerji verimliliği olmak üzere üretimin her aşamasında yapılacak maliyet azaltma çalışmalarının sanayimizin güçlenmesine çok büyük katkı sunacağı aşikârdır.

İşletmelerin rekabet gücünün artırılmasında başarılı bir yöntem olarak kümelenme yaklaşımı son yıllarda oldukça yaygınlaşmıştır. Dünyada kimya sektörüne yönelik yatırımlarda yaygın olarak kümelenme modeli uygulanmaktadır. Bu model sektörlerin rekabet gücünün geliştirilmesi için bir araç olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda kimya kümeleri doğrudan yabancı yatırımlarının girişine de katkı sağlamaktadır. Bu kimya kümeleri yatırımcılara, yatırımlarını en kısa sürede gerçekleştirip üretim yapmalarını sağlayacak alt yapıyı oluşturmaktadırlar. Avrupa 2500 civarı güçlü kümeyle ev sahipliği yaparken ülkemizde kimya kümesi bulunmamaktadır. Sektör kümelerinin başarısının temelinde ise altyapının ve yardımcı girdi üretim tesislerinin ortak kullanımı, ana taşıma hatlarına kolay ulaşım ile pazara ve müşterilere yakın olmak gelmektedir.

Dünyada kimya sanayi küme yapıları, genel olarak birbirleri ile üretim entegrasyonuna gitmiş firmalardan, uzman hizmet sağlayıcılarından, teknik destek ve eğitim kuruluşlarından oluşmaktadır. Günümüzde bu kimya kümelerinin merkezinde kimya parkları yer almaktadır. Kimya parkları bir tür özelleşmiş kimya kümeleri olarak değerlendirilebilir.

Kimya parkları, ülkemizde mevcut bulunan kimya sanayi yoğunlaşmalarını geliştirerek küme yapısı içinde birbirleri ile iletişimlerinin artırılması amacıyla kullanılacak yapılardır. Mevcut yoğunlaşmaların kimya parkları etrafında kümelenme aşamasına geçirilmesi sağlandığı takdirde ülke kimya sanayi firmalarının rekabet güçlerinin artırılması sağlanabilir.

Avrupa Birliği'nin kimya sanayindeki rekabet avantajını muhafaza edebilmesindeki temel neden sektör ürünlerinde değer zincirindeki entegrasyonu sağlamış olmasıdır. Bu avantajı sektör kümeleri yoluyla elde etmektedir. Söz konusu sektör kümelerinin başarısının temelinde ise altyapının ve yardımcı girdi üretim tesislerinin ortak kullanımı, ana taşıma hatlarına kolay ulaşım ile pazara ve müşterilere yakın olmak gelmektedir.

Dünya örneklerinde petrokimya merkezli ve/veya Petro-rafineri merkezli küçük orta- büyük ölçekli firmaların, yan sanayinin, araştırma kurumlarının, teknoloji geliştirme merkezlerinin eğitim kurumlarının test ve ölçme laboratuvarlarının bir arada olduğu, firmaların hammadde ve ürün alışverişinde bulunduğu, lojistik ve enerji altyapısının yer aldığı ve paylaşıldığı kümelenmeler ve bu kümelenmelerin yer aldığı sanayi bölgeleri bulunmaktadır.

Petrokimya sektöründe yatırım ihtiyacının kısa vadede karşılanması için büyüme potansiyeline sahip PETKİM yarımadası ülkemizde ilk kimya parkının oluşması için en uygun bölgedir. Bölge gerek liman, gerek baraj ve gerekse enerji santralının varlığı ile yabancı yatırımcıları cezbedebilecek potansiyele sahiptir.

1.6. Sektörün Kapasite Kullanımı

Kimya sektöründe kapasite kullanımı, diğer sektörlerde verdiği girdileri de göz önünde bulundurursak, ülkenin genel eğilimine bağlı olarak gelişme göstermiştir. Son beş yılda ağırlıklı kapasite kullanım oranı %74,2 olmuştur.

Tablo 4. Yıllara Göre Kapasite Kullanım Oranı (Ağırlıklı Ortalama %)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	77,3	78,7	76,0	79,2	76,9
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	69,4	72,9	72,9	69,4	70,8
Kauçuk ve Plastik Ürünleri İmalatı	74,4	73,8	73,0	75,1	75,0
KİMYA SEKTÖRÜ ORTALAMASI	73,7	75,1	74,0	74,6	74,2

Kaynak: TCMB (NACE REV.2 Kod:20-21-22)

1.7. Sektörün İşyeri Sayısı ve İstihdamı

TÜİK verilerine göre 2013 yılında kimya sektöründe 292.468 kişi istihdam edilirken bu rakam dört yılda %19,8 artarak 2017 yılında 350.404'e ulaşmıştır. Kimya sektörü istihdamının imalat sanayi içindeki payı 2013 yılında %8,3 iken, 2017 yılında %8,7 olmuştur.

Tablo 5. Kimya Sektöründe Çalışan Sayısı

	2013	2014	2015	2016	2017
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	68.216	72.442	72.297	83.058	85.224
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	29.622	30.897	31.455	33.018	35.552
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	194.630	205.980	213.529	221.723	229.628
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	292.468	309.319	317.281	337.799	350.404
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	8,3	8,5	8,6	8,6	8,7
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	3.529.277	3.630.827	3.679.421	3.922.221	4.018.741
Genel Toplam İçindeki Payı (%)	2,24	2,28	2,27	2,19	2,19
GENEL TOPLAM	13.033.934	13.553.367	13.952.107	15.401.642	16.013.635

Kaynak: TÜİK

2013 yılında 22.601 girişimcinin olduğu sektörde girişimci sayısı %6,9 artarak 2017 yılında 24.155'e, yükselmiştir. İmalat sanayi içindeki payı da %6,6'dan, %6,2'ye gerilemiştir.

Tablo 6. Kimya Sektöründe Girişimci Sayısı

	2013	2014	2015	2016	2017
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	3.550	3.742	3.317	5.123	5.408
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	307	260	286	355	385
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	18.744	17.904	16.607	17.885	18.362
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	22.601	21.906	20.210	23.363	24.155
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	6,6	6,6	6,0	6,1	6,2
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	340.438	333.099	335.311	379.894	391.024
Genel Toplam İçindeki Payı (%)	0,84	0,82	0,75	0,78	0,78
GENEL TOPLAM	2.695.131	2.676.282	2.689.894	2.981.381	3.100.412

Kaynak: TÜİK

1.8. Sektörün Üretim Değeri

TÜİK verilerine göre kimya sektörünün 2017 yılındaki üretim değeri bir önceki yıla göre %30,5 artarak 163 milyar TL olmuştur. Bu değerın %47'si Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin ve %53'ü ise Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7. Üretim Değeri (TL)

	2016	2017
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	57.086.180.719	75.985.336.901
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	*Gizli veri	*Gizli veri
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	67.666.052.007	86.768.895.718
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	124.752.232.726	162.754.232.619
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	10,22	10,33
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	1.220.497.043.000	1.574.830.952.778
Genel Toplam İçindeki Payı (%)	4,21	4,38
GENEL TOPLAM	2.958.354.976.905	3.716.967.668.978

Kaynak: TÜİK

1.9. Sektörün Ciro su

TÜİK verilerine göre kimya sektörünün cirosu bir önceki yıla göre %31 artarak 178 milyar TL olmuştur. 2017 yılındaki cirosunun %47,2'si Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin ve %52,3'ü ise Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı sektörü tarafından gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8. Kimya Sektörü Cirosu (TL)

	2016	2017
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	62.924.544.111	83.788.960.325
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	*Gizli veri	*Gizli veri
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	72.839.351.215	93.744.608.660
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	135.763.895.326	177.533.568.985
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	10,3	10,5
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	1.314.067.168.530	1.695.854.737.067
Genel Toplam İçindeki Payı (%)	2,7	2,8
GENEL TOPLAM	4.993.452.936.812	6.298.907.064.719

Kaynak: TÜİK

1.10. Sektörün Katma Değeri

Kimya sektörünün 2017 yılı faktör maliyeti ile katma değerinin imalat sanayi içindeki payı %13,57 olmuştur. Sektörün ürettiği katma değerde en büyük pay %44,1 ile Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı Sektörüne aittir. Bu sektörü %41,6'lık payla Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı ve %14,4 payla Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı sektörü takip etmiştir.

Tablo 9. Kimya Sektörü Katma Değeri (TL)

	2015	2016	2017
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	12.307.269.973	14.205.337.333	19.377.881.206
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	4.286.661.289	5.679.233.057	6.691.672.134
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	13.318.345.900	16.452.085.870	20.540.305.307
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	28.581.224.912	36.336.656.260	46.609.858.647
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	12,56	13,24	13,57

İMALAT SANAYİ TOPLAMI	227.493.847.688	274.404.859.526	343.595.291.569
Genel Toplam İçindeki Payı (%)	4,56	4,50	4,80
GENEL TOPLAM	625.944.475.533	806.733.154.852	971.226.711.351

Kaynak: TÜİK

1.11. Sektörün Ar-Ge Faaliyeti

Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) faaliyetleri araştırması kapsamında kamu kuruluşları, vakıf üniversiteleri ve ticari kesim anket sonuçları ile devlet üniversitelerinin bütçe ve personel dökümlerine dayalı olarak yapılan hesaplamalara göre Türkiye’de gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcaması 2015 yılında bir önceki yıla göre %17,1 artarak 20 milyar 615 milyon TL olarak hesaplanmıştır.

Bir önceki yıl %1,01 olan gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcamasının gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) içindeki payı 2015 yılında %1,06’ya yükseldi. . Bu oran 2013 yılında %0,95’dir. Gayrisafi yurtiçi Ar-Ge harcamalarında ticari kesim %50 ile en büyük paya sahipken bunu %39,7 ile yükseköğretim kesimi ve %10,3 ile kamu kesimi takip etti.

Ar-Ge harcamalarının 2015 yılında %50,1’i ticari kesim tarafından finanse edilirken bunu %27,6 ile kamu kesimi, %18,1 ile yükseköğretim kesimi, %3,2 ile yurtiçi diğer kaynaklar ve %1,1 ile yurtdışı kaynaklar takip etti.

Tam Zaman Eşdeğeri (TZE) cinsinden 2015 yılında toplam 122 288 kişi Ar-Ge personeli olarak çalıştı. Bir önceki yıla göre TZE cinsinden Ar-Ge personeli sayısındaki artış %5,9 oldu. Ar-Ge personelinin sektörler itibarı ile dağılımına bakıldığında ise, TZE cinsinden toplam Ar-Ge personelinin 2015 yılında %54,5’i ticari kesimde, %35,4’ü yükseköğretim kesiminde ve %10,1’i kamu kesiminde yer aldı.

Kimya sektöründe ticari kesim Ar-Ge harcaması 2016 yılında bir önceki yıla göre %3,3 oranında artarak 679 milyon TL, 2017 yılında ise bir önceki yıla göre %33,7 artarak 908 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Kimya sektörü Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge harcamasının Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içindeki payı 2012, 2013, 2014 ve 2015 yıllarında %0,04 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 10. Kimya Sektöründe Ar-Ge Harcaması (Milyon TL) (2017)

NACE Rev.2	2016			2017		
	Cari Harcamalar	Yatırım Harcamaları	Toplam	Cari Harcamalar	Yatırım Harcamaları	Toplam
Kok Kömürü ve Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri, Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	300	61	361	280	52	332
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	202	17	219	255	59	314
Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı	88	11	99	246	16	262
TOPLAM	590	89	679	781	127	908

Kaynak: TÜİK (NACE REV.2 Kod:(19-20)¹-21-22)

(5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun gizlilik ilkesine göre veriler toplu olarak verilmiştir.)

1.12. Sektörün Elektrik Tüketimi

2013 yılında 10.614.181 MWh olan elektrik tüketimi son dört yılda %35 oranında artarak 2017 yılında 14.368.194 MWh'lik tüketim gerçekleştirmiştir.

Tablo 11. Kimya Sektöründe Elektrik Tüketimi (MWh)

	2013	2014	2015	2016	2017
Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı	4.557.538	5.159.111	5.410.419	5.941.341	6.317.090
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	5.697.964	5.432.033	5.311.326	7.201.875	7.997.231
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı	358.679	399.206	399.206	514.125	538.739
İmalat sanayi içerisindeki payı (%)	11,5	11,8	11,4	12,6	12,3
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	10.614.181	10.990.350	11.120.951	13.657.341	14.368.194

SANAYİ TOPLAMI	92.301.731	93.251.788	97.777.468	108.297.567	116.482.599
TÜRKİYE NET TÜKETİMİ	194.923.349	198.045.181	207.375.078	231.203.746	249.022.646

Kaynak: TEDAŞ

1.13. Sektörün Dış Ticareti

Kimya sektörü günümüzde sanayileşmiş ülkelerde enerji, tarım, sağlık, ulaştırma, gıda, inşaat, elektronik, tekstil ve çevre koruma gibi alanlara sağladığı yüksek katma değer içeren ürünler ve bu sektörlere sağladığı teknolojik yenilikler nedeniyle lokomotif sektör konumundadır.

Kimya sektörü ithalatında 2015 ve 2016 yıllarında bir düşüş yaşansa da 2017 yılında sektörün ithalatı 38 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. 2018 yılında 38 milyar ABD dolar seviyesini korumuştur.

Kimya sektörü ithalatı imalat sanayi ithalatının %22'sini oluşturmuştur.

Tablo 12. Kimya Sektörü İthalatı (Bin ABD Doları)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	30.212.102	25.885.920	24.572.157	28.404.427	28.721.784
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacığa Ait Malzemelerin İmalatı	4.706.235	4.584.898	4.499.078	4.747.759	4.726.510
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	5.084.701	4.729.899	4.911.964	5.218.049	4.774.051
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	40.003.038	35.200.717	33.983.199	38.370.236	38.222.345
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	21,22	21,01	20,20	20,0	21,6
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	188.552.683	167.525.940	168.217.765	192.054.549	177.206.305
Genel İthalat İçindeki Payı (%)	16,51	16,99	17,11	16,4	17,14
GENEL ÜLKE İTHALATI	242.223.959	207.199.144	198.610.256	233.799.651	223.047.094

Kaynak: TÜİK (ISIC Rev 4 Kod:20,21,22)

Kimya sektörü ihracatında 2015 ve 2016 yıllarında düşüş gözlenirse de, ihracat 2017 yılından itibaren artışa geçmiş ve 2018 yılında 16,9 milyar ABD dolar olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında sektörün imalat sanayi ihracatı içindeki payı bir önceki yıla göre artarak %10,6 olmuştur.

Tablo 13. Kimya Sektörü İhracatı (Bin ABD Doları)

	2014	2015	2016	2017	2018
Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	7.115.898	6.535.023	6.044.834	6.988.432	8.161.084
Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa Ait Malzemelerin İmalatı	848.375	932.307	864.849	892.843	1.176.892
Kauçuk ve Plastik Ürünlerinin İmalatı	7.567.376	6.504.315	6.316.162	6.830.367	7.534.142
KİMYA SANAYİ TOPLAMI	15.531.649	13.971.645	13.225.845	14.711.643	16.872.118
İmalat Sanayi İçindeki Payı (%)	10,5	10,3	9,8	9,9	10,6
İMALAT SANAYİ TOPLAMI	148.564.876	136.123.079	134.813.526	148.287.880	158.735.409
Genel İhracat İçindeki Payı (%)	9,8	9,7	9,3	9,3	10,0
GENEL İHRACAT	151.715.040	143.882.632	142.557.355	156.992.940	167.920.613

Kaynak: TÜİK (ISIC Rev 4 Kod:20,21,22)

2018 yılında önceli yıllara paralel biçimde en fazla ihracat AB ülkelerine yapılmıştır. AB ülkelerini sırasıyla Yakın ve Ortadoğu Ülkeleri, Diğer Asya Ülkeleri, Diğer Avrupa Ülkeleri, Kuzey Afrika Ülkeleri, Diğer Afrika Ülkeleri ve Kuzey Amerika ülkeleri izlemiştir.

Tablo 14. Kimya Sektöründe Coğrafi Bölgelere İhracat (2018)

ÜLKE GRUBU	ISIC Rev 4	2016	2017	2018
Avrupa Birliği 28	20-21-22	5.288.709.152	5.636.318.306	6.275.182.836
Diğer Avrupa (A.B Hariç)	20-21-22	1.002.163.853	1.157.589.887	1.308.000.510
Kuzey Afrika	20-21-22	974.637.007	975.245.984	1.195.828.160
Diğer Afrika	20-21-22	459.497.121	473.528.018	543.486.705
Kuzey Amerika	20-21-22	474.840.746	472.212.089	565.824.843
Orta Amerika ve Karayipler	20-21-22	79.209.221	88.765.027	113.785.097
Güney Amerika	20-21-22	160.056.984	204.715.557	321.731.398

Yakın ve Orta Doğu	20-21-22	3.048.959.493	3.137.000.114	3.302.799.235
Diğer Asya	20-21-22	1.419.677.526	1.515.039.714	2.041.580.340
Avustralya ve Yeni Zelanda	20-21-22	65.923.134	61.920.254	64.753.021
TOPLAM		13.228.770.190	13.722.334.950	15.732.972.145

2018 yılında kimya sektöründe en fazla ithalat yaptığımız ülke grubu sıralamasında 2017 yılına göre değişiklik yaşanmamıştır. 2018 yılında ilk sırayı 16,9 milyar dolar ile AB- 28 ülkeleri almıştır. AB-28'i 8,7 milyar dolarla Diğer Asya ülkeleri, 3,7 milyar dolarla Yakın ve Ortadoğu ülkeleri izlemiştir. 2018 yılında ithalatımız 2016 yılına göre %4 artmış, 2017 yılına göre değerini korumuştur. 2018 yılında ithalatımızın değer olarak gerilediği ülkeler arasında Avrupa Birliği 28, Orta Amerika ve Karayipler, Avustralya ve Yeni Zelanda yer almaktadır.

Tablo 15. Kimya Sektöründe Coğrafi Bölgelere Göre İthalat (ABD Doları)

ÜLKE GRUBU	ISIC Rev 4	2016	2017	2018
Avrupa Birliği 28	20-21-22	16.155.741.886	17.591.048.285	16.914.227.795
Diğer Avrupa (A.B Hariç)	20-21-22	1.875.087.824	2.013.486.724	2.040.094.275
Kuzey Afrika	20-21-22	966.408.444	1.390.821.506	1.503.525.044
Diğer Afrika	20-21-22	45.620.370	46.641.748	60.110.580
Kuzey Amerika	20-21-22	1.847.139.415	1.881.296.485	1.955.362.849
Orta Amerika ve Karayipler	20-21-22	204.022.797	216.523.781	208.076.925
Güney Amerika	20-21-22	202.663.694	219.589.089	233.358.129
Yakın ve Orta Doğu	20-21-22	3.198.293.719	3.619.881.208	3.680.461.078
Diğer Asya	20-21-22	9.088.748.247	8.288.127.923	8.667.866.823
Avustralya ve Yeni Zelanda	20-21-22	33.780.233	40.502.117	40.021.121
TOPLAM		33.983.017.603	35.307.918.866	35.303.104.619

Kimya sektörü 2018 yılında en fazla ihracatı 4,8 milyar dolar ile Plastik Ürünlerin İmalatı sektöründe yapmıştır. Bu sektörü 2,8 milyar dolar ile Temel Kimyasal Maddelerin İmalatı, 1,4 milyar dolar Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı sektörü izlemiştir.

2018 yılında en fazla ithalat yaptığımız alt sektör 10,7 milyar dolar ile Birincil Formda Plastik ve Sentetik Kauçuk İmalatı sektörü olmuştur. Bu sektörü 8,4 milyar dolar ile Temel Kimyasal Maddelerin İmalatı, 4,7 milyar dolar ile Eczacılıkla İlgili Ürünlerin, Tıbbi Kimyasal ve Bitkisel Ürünlerin İmalatı sektörü izlemiştir.

Tablo 16. Kimya Sektöründe Alt Sektörler İtibariyle Dış Ticaret (ABD Doları)

ISIC Rev. 4	ISIC adı	2017		2018	
		İhracat	İthalat	İhracat	İthalat
2011	Temel Kimyasal Maddelerin İmalatı	2.268.583.936	7.727.822.415	2.820.076.840	8.427.037.057
2012	Kimyasal Gübre ve Azotlu Bileşiklerin İmalatı	176.279.046	1.616.564.007	294.061.125	1.438.425.331
2013	Birincil Formda Plastik ve Sentetik Kauçuk İmalatı	1.163.080.601	10.718.452.485	1.350.378.036	10.655.495.784
2021	Haşere İlaçları ve Diğer Zirai-Kimyasal Ürünlerin İmalatı	93.391.894	371.377.893	104.136.769	465.626.010
2022	Boya, Vernik ve Benzeri Kaplayıcı Maddeler İle Matbaa Mürekkebi ve Macun İmalatı	493.083.128	917.237.604	557.547.204	897.712.975
2023	Sabun ve Deterjan, Temizlik ve Parlatici Maddeleri; Parfüm; Kozmetik ve Tuvalet Malzemeleri İmalatı	1.366.058.904	1.476.116.200	1.385.473.651	1.435.398.041
2029	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Diğer Kimyasal Ürünlerin İmalatı	738.512.975	2.646.005.149	837.302.718	2.635.434.938
2030	Suni veya Sentetik Elyaf İmalatı	689.442.444	2.930.851.502	812.107.345	2.766.654.354

2100	Eczacılıkla İlgili Ürünlerin, Tıbbi Kimyasal ve Bitkisel Ürünlerin İmalatı	892.843.046	4.747.759.340	1.176.891.700	4.726.510.468
2211	İç ve Dış Lastik İmalatı	1.160.823.232	1.000.249.847	1.386.225.565	908.116.048
2219	Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı	1.296.097.035	995.849.820	1.395.422.847	958.448.310
2220	Plastik Ürünlerin İmalatı	4.373.447.167	3.221.949.920	4.752.493.658	2.907.486.167
	Yıl Toplamı	14.711.643.408	38.370.236.182	16.872.117.458	38.222.345.483

Kaynak: TÜİK (NACE Rev 4 Kod:20-21-22)

1.14. Sektörün Maliyet Bileşenleri (enerji, işgücü, hammadde vb. genel değerlendirmeler, oransal veriler, tespitler vb.)

Bilindiği gibi kimya sektörü tarafından üretilen birçok kimyasal madde çevre ve insan sağlığı üzerinde olumsuz etki göstermekte ve bu tür kimyasallar tehlikeli kimyasallar olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle kimya sektöründe yapılacak yatırımlar çevre kirliliği ile özdeş tutulduğu için yatırım konusunda ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Fabrika yeri bulmak ve yatırımı bütün bürokrasiyi tamamlayarak gerçekleştirmek daha yatırım aşamasında maliyetleri etkilemektedir.

Kimya sektörü gerek hammadde gerek teknoloji olarak ithalata bağımlıdır. Üretimde hammadde ithalatı önemli bir maliyet unsurudur. Gümrük vergi oranları sıfır dahi olsa hammadde ithalatı yüzde on maliyet yaratmaktadır.

Kimya sektörü çok fazla düzenlemeye tabi olan bir sektördür. Bütün bunların sektördeki firmalara büyük maliyetler yaratması kaçınılmazdır. Özellikle AB regülasyonları nedeniyle uyulması gereken mevzuatın ülkemiz mevzuatına uyarlanması ve Avrupa Birliği standartlarında bir çevre kalitesine ulaşmamız için yapılması gereken yatırımlara, KOBİ'ler ancak %30 seviyesinde uyum sağlayabilmektedir.

REACH Tüzüğü 2007 AB'de yılında uygulamaya girmiştir. Söz konusu tüzüğe göre, AB+AEA (İzlanda, Norveç ve Lihtenştayn) ülkelerinde faaliyet gösteren ve yılda 1 ton veya daha fazla miktarda kimyasal madde üreten veya ithal eden firmaların söz konusu kimyasal maddeleri AB

örgütlenmesi içerisinde yer alan Avrupa Kimyasallar Ajansı (AKA) yönetimindeki merkezi bir veri tabanına kaydettirmesi zorunludur. Söz konusu tüzük “*Kimyasalların Kaydı, Değerlendirilmesi, İzni ve Kısıtlanması Hakkında Yönetmelik*” adıyla 23.06.2017 tarih ve 30105 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak ulusal mevzuatımıza da derç edilmiştir. Bu gelişmeyle birlikte yalnızca AB ülkelerine ihracat yapan firmalar için değil, ülkemizde yıllık 1 ton veya daha fazla kimyasal ürün üreten her firma Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veri tabanına kayıt yaptırmakla yükümlü hale gelmiştir. Firmalar ayrıca KKDİK Yönetmeliği eklerindeki maddeleri üretirken yönetmelikte yer alan değerlendirme, izin ve kısıtlama hükümlerine uymak zorundadır. Sektör uygulama için tanınan geçiş sürelerini iyi değerlendirerek gerekli aksiyonlarını almaya başlamalıdır.

Kimya sektöründe birçok ürünün depolama ve taşıma maliyetleri diğer sektörlerle göre daha yüksektir. Tehlikeli maddelerin insan sağlığına, diğer canlı varlıklara ve çevreye zarar vermeden güvenli ve düzenli bir şekilde taşınmasını sağlamak amacıyla yürürlüğe konulan her mevzuat, sektörün üretim maliyetlerini artırmaktadır.

Kimya sektöründe çalışanların saat başına ücreti imalat sanayi ortalamasının üzerindedir. Sektörün, birçok alt sektöründe yüksek ve teknik öğretim görmüş personel kullanılmaktadır. İstihdam edilen personel okullarda aldıkları eğitimlere ek olarak çalıştığı birime göre ayrıca eğitim almaktadır. Bu durum kimya sektöründeki ücretleri dolayısı ile üretim maliyetlerini etkilemektedir.

1.15. Sektörün 2015–2023 Projeksiyonu

Türkiye’nin İhracat Stratejisi İçin Küresel ve Sektörel Öngörüler 2023 çalışması yapılmıştır. Yapılan bu çalışma ile dünya ekonomisi, dünya ticareti, dünya ihracat pazarları ve sektörleri için 2023 yılına kadar olan döneme ilişkin sayısal öngörüler hazırlanmıştır.

2023 yılında; 2012 yılında 4 milyon ton olan polimer talebinin, %175 artışla 11 milyon ton, 690 bin ton olan elyaf hammadde talebinin, %8 artışla 742 bin ton, 216 bin ton olan lastik hammadde talebinin %179 artışla 603 bin ton olması beklenmektedir.

Kimya sanayisi, 1997–2007 yılları arasında küresel ölçekte yıllık ortalama yüzde 5 büyümüştür (büyüme toplam satışlar itibariyle). Bu dönemde yıllık ortalama büyüme AB ve NAFTA bölgesinde yüzde 4, Asya’da yüzde 6 ve Ortadoğu’da yüzde 9 olmuştur.

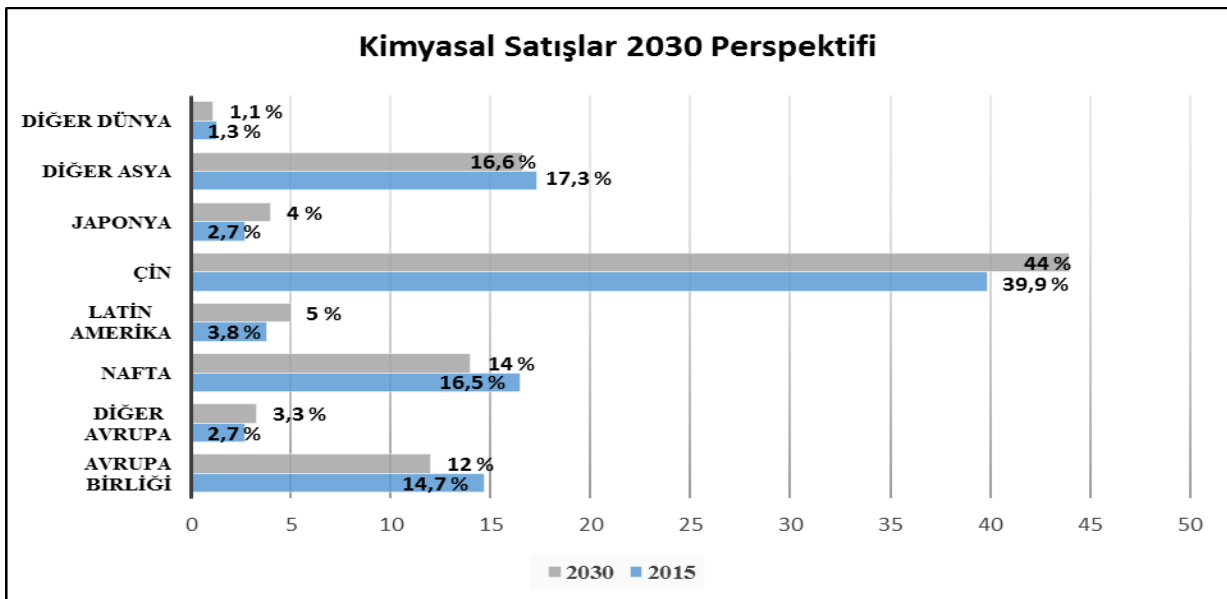
2020 yılına kadar olan dönemde (2006–2020 dönemi için) kimya sanayinde küresel ölçekte büyüme oranı yıllık ortalama yüzde 4,4 olarak öngörülmektedir. Büyüme AB’de yüzde 3,7, NAFTA bölgesinde yüzde 3,2, Asya’da yüzde 5,9, Ortadoğu’da yüzde 7,5 olacaktır.

CEFIC’in 2017 yılının Nisan ayında yayınlanan raporuna göre dünyada artan kimyasal talebi ve Avrupa Birliği kimya sektörünün çevre ve enerji verimliliğindeki yükselen performansına rağmen, AB pazarının üzerindeki rekabet baskısı artmaktadır. Çin dünya kimya piyasasını etkisi altına almakta ve kimya endüstrisinin gelişimini bir üst seviyeye taşımaya yönelik bir

politika planlamaktadır. Çin'in ekonomik büyümesi yavaşlarsa da çoğu küresel kimya şirketi için hala en önemli gelişen pazar olma özelliğini korumaktadır. Öte yandan Avrupa kimya sektörü, Amerikan endüstrisinin yeniden canlanması karşısında zorlanmaktadır.

Bakanlığımız Sanayi Analizleri Şubesi tarafından sektörün geleceğini analiz etmek adına yapılan deneysel öngörü çalışmaları neticesinde ülkemizin 2020 yılında kimyasallar ve kimyasal ürünlerin üretimi sektörü ihracatının 8 milyar \$ seviyelerinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu değerlendirmelerde aynı sektörde dünyanın önde gelen ülkelerinin ve ülkemizin ihracat yönlü rakibi olabilecek ülkelerin ihracat trendlerinin öngörüsü de yapılmıştır. Buna bağlamda ABD'nin, özellikle 2011 sonrası gösterdiği performansa göre önümüzdeki 5 yılda da Kimya sektörü ihracatında yatay trendini sürdürmesi, Çin'in ise son 9 yıllık performansa göre önümüzdeki 5 yıl için sektör ihracatında 150 milyar dolar seviyelerine ulaşma ihtimali bulunmakta ve ABD ile birlikte sektörde sektör ihracatında önemli pay sahibi olması beklenmektedir.

Dünya kimyasal satışların 2030 yılında 6,3 trilyon Euroya ulaşması beklenmekte ve Çin kimya sektörünün büyüme hızının azalmasına rağmen büyümesini devam ettirerek satışlardan %44 pay alması beklenmektedir. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Diğer Avrupa Ülkeleri grubunun ise kimyasal satışlardaki payını 0,6 artırarak %3,3'e yükseltmesi öngörülmektedir.

2. SEKTÖRÜN YILLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemdeki Sektöre İlişkin Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler

- **Plastik Mükemmeliyet Merkezi**

Türk Plastik Sanayisinin, dünyadaki gelişmeler de göz önünde bulundurulduğunda, önümüzdeki 20 yıl içinde rekabet gücünü muhafaza etmesi ve hatta arttırması, yeni pazarlar ve ürünler ortaya çıkarması ve dünyada teknoloji liderleri arasına girebilmesi için, konusunda uzmanlaşmış, sanayinin kısa, orta ve uzun vadeli sorunlarına çözüm getiren bir araştırma ve geliştirme merkezine gereksinimi vardır. Bu nedenle araştırma merkezinin bir an önce faaliyete geçmesini sağlamak amacıyla Türkiye Makine Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda "Plastik Sektörüne yönelik Mükemmeliyet Merkezi kurulacaktır" eylemine yer verilmiştir.

PAGEV tarafından PAGEV Küçükçekmece Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Yerleşkesinde kurulacak olan PMM'nin, tamamlandığında 10 bin m²'si kapalı alan olmak üzere toplam 30 bin m²'lik alana sahip olması beklenmektedir. Söz konusu merkez, sektör için Ar-Ge, Eğitim, Sertifikasyon, Test ve Laboratuvar ve Danışmanlık hizmetleri verecektir.

Yapılan çalışmalar:

- ✓ 18 Ağustos 2016 tarihinde Bakanlığımız ile Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme Vakfı (PAGEV) arasında Plastik Mükemmeliyet Merkezi kurulmasına yönelik Mutabakat Zaptı imzalamıştır.
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı'ndan PAGEV Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Yerleşkesinde Plastik Mükemmeliyet Merkezi kurulmasına dair Bakanlık Olur'u alındı.
- ✓ PAGEV bünyesinde PMM için akademik bir heyet kuruldu.
- ✓ AB projesi olan Teaming Projesine Almanya'daki muadil enstitü ve üniversitelerle ortak olarak başvuru yapıldı.
- ✓ Küçükçekmece Belediyesine inşaat ruhsatı için başvuru yapıldı.
- ✓ 10 milyon tonluk üretim kapasitesiyle Avrupa'nın en büyük ikinci dünyanın en büyük altıncı plastik üreticisi konumunda bulunan Türkiye plastik sektörünü liderliğe taşıyacak PAGEV Plastik Mükemmeliyet Merkezi'nin temeli 2019 yılında atıldı.
- ✓ Sektörün katma değerli üretimini artırırken ithalatını azaltacak 70 milyon liralık yatırım bedeline sahip dev projenin ilk etabının 2021 yılı içinde tamamlanarak plastik sanayinde faaliyet gösteren firmalara hizmet vermesi planlanıyor.

- **Proje Bazlı Teşvik Sistemi**

Mevcut teşvik sisteminin, geniş tabanlı bir uygulama olması, proje bazlı değerlendirmek suretiyle çeşitlendirmeye, esnetilmeye ve projeye göre pozitif ayrımcılık yapmaya imkan vermemesi gibi nedenlerle proje bazlı bir teşvik sistemine ihtiyaç duyulmuştur. Bu kapsamda, Ekonomi Bakanlığı tarafından ülkemizin mevcut durumlarda ve gelecekte ortaya çıkabilecek

kritik ihtiyaçlarını karşılayabilmek, arz güvenliği sağlamak, dışa bağımlılığı azaltmak, teknolojik dönüşüm gerçekleştirmek ve yenilikçi, Ar-Ge yoğun ve katma değeri yüksek belirli büyüklükteki yatırım projelerini desteklemek amacıyla yeni bir teşvik mekanizması tasarlanmıştır.

Böylece, “Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” 7 Eylül 2016 tarihli Resmî Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Uygulamaya ilişkin usul ve esasları düzenleyen çerçeve Bakanlar Kurulu Kararı (2016/9495 sayılı) 26 Kasım 2016 tarih ve 29900 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

2018 yılının Nisan ayında bu teşvikten yararlanacak 23 proje açıklanmıştır. Bu projelerden 6 tanesi kimya sektöründe 5 ayrı firma tarafından gerçekleştirilecektir. Kimya sektöründe teşvik alan projelerin toplam yatırım bedeli 53,4 milyar TL ve yaratacağı ilave istihdam 8750 olarak açıklanmıştır. Teşvik alan projeler ülkemiz cari açığında önemli yeri olan ham petrol işleme, polietilen, polipropilen, PTA-MEG üretimi gibi petrokimyasal üretimler ile karbon elyaf ve ara ürünlerinin üretimini içermektedir.

- **Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı**

7 Ağustos 2019’da Resmi Gazete’de yayımlanan 1402 ve 1403 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararları ile yatırım teşvik sistemimizde oldukça önemli değişikliklere gidilmiştir.

Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı, 2019 ila 2023 yılları arasındaki dönemi kapsayan ve yakın zamanda TBMM’de kabul edilen 11. Kalkınma Planı’nın odağına aldığı konuların başında gelmektedir.

11. Kalkınma Planı’nda, Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı kapsamında öncelikli sektörlerdeki yatırımların Ar-Ge, tasarım, yatırım, üretim, pazarlama ve ihracat süreçlerinin tamamını içerecek şekilde ürün odaklı olarak destekleneceği; Program kapsamında öncelikli sektörlerde desteklenecek ürünlerin stratejik öncelik, teknolojik gelişmişlik seviyesi, gelecek potansiyeli, teknolojik gelişime etki seviyesi, cari açığa etkisi, teknik yeterlilik ve yetkinlik, yerli üretim kriterleri çerçevesinde belirlenerek ilan edileceği ve Program’ın uçtan uca bir destek mekanizması şeklinde hayata geçirileceği açık şekilde belirtilmiştir.

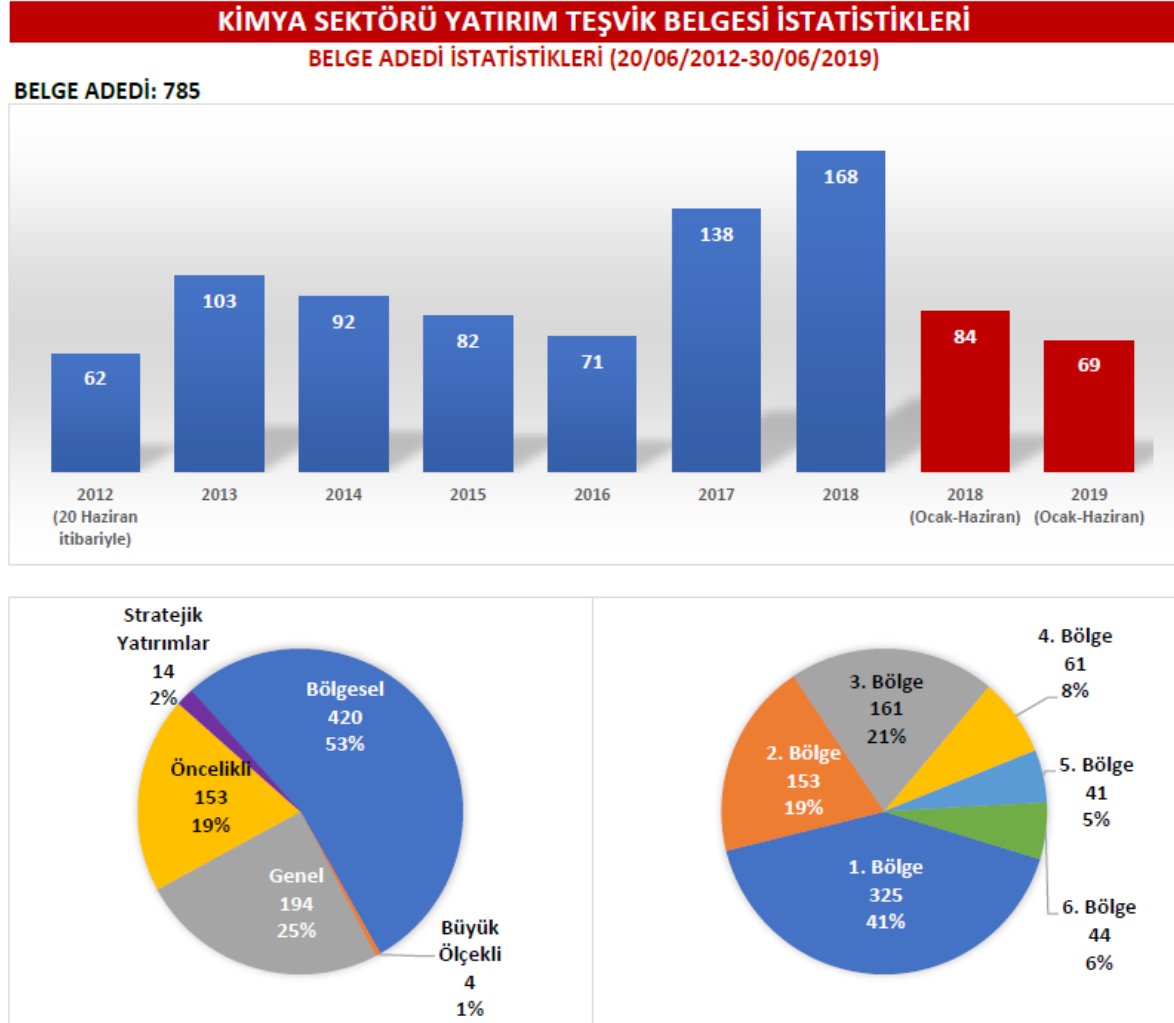
Bu bağlamda Program’la cari açığın kalıcı olarak düşürülmesi ve sanayimizde ithal ara malı oranının azaltılarak, daha güçlü bir ihracat sepetine de sahip olunması amaçlanıyor. Bu kapsamdaki ilk uygulama da pilot sektör “makine” seçilmiştir.

Türkiye’de orta-yüksek ve yüksek teknoloji seviyeli sektörlerdeki katma değeri yüksek ürünlerin ve bu sektörlerin gelişimi için kritik önemi haiz ürünlerin üretimini artırmaya yönelik olarak yürütülen Teknoloji Odaklı Sanayi Hamlesi Programı’nın uygulama esasları ve desteklenecek makine sektörü ürün listesini belirleyen iki tebliğ; Öncelikli ürün listesi tebliği ve program uygulama esasları tebliği 18 Eylül 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanmıştır..

Öncelikli ürün listesi tebliği MADDE 3 – (2)’de Orta-yüksek ve yüksek teknoloji düzeyine sahip sektörler olan Kimya (NACE Kodu 20), Eczacılık ile Tıbbi ve Dişçilikle İlgili Araç Gereçler İmalatı (NACE Kodu 21, NACE Kodu 3250) ürünleri içermektedir.

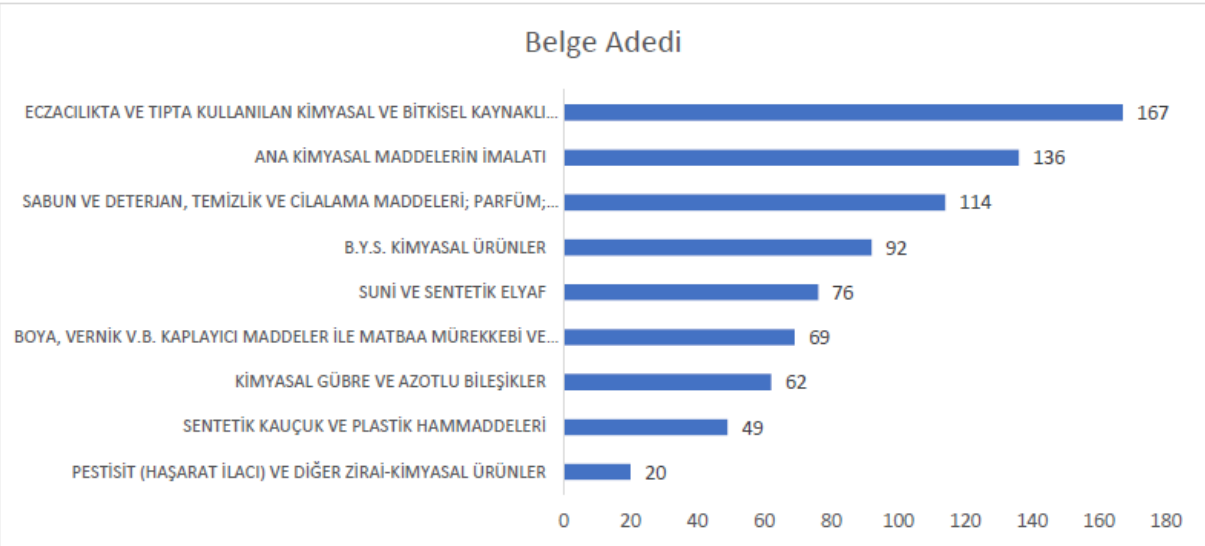
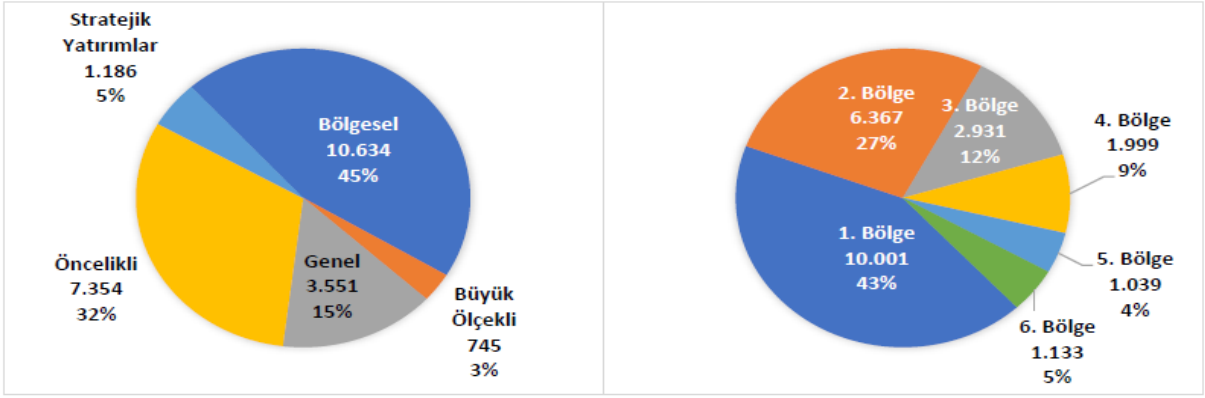
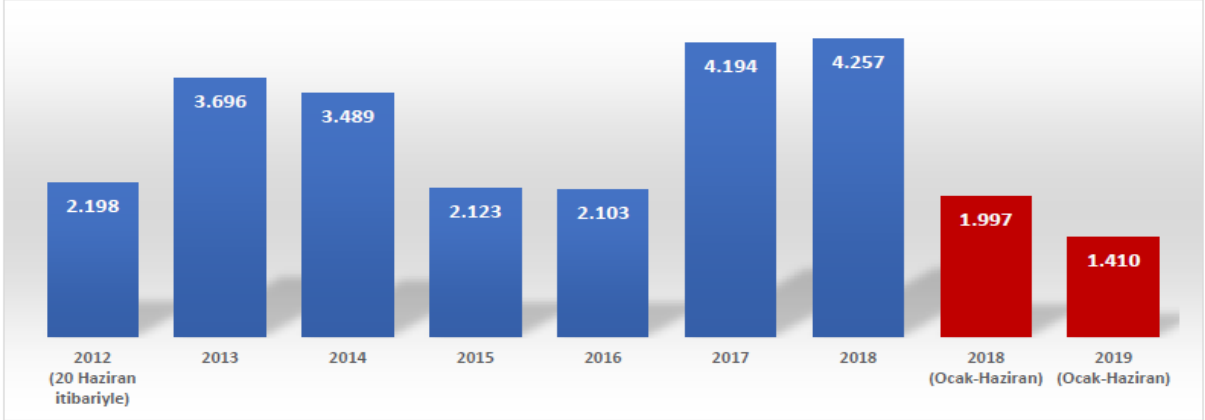
- **Kimya Sektörü Yatırım Teşvik Belgesi İstatistikleri**

Bakanlığımız Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü tarafından 2019 yılında kimya sektörü için düzenlenmiş yatırım teşvik belgelerine ilişkin istatistikler şöyledir;

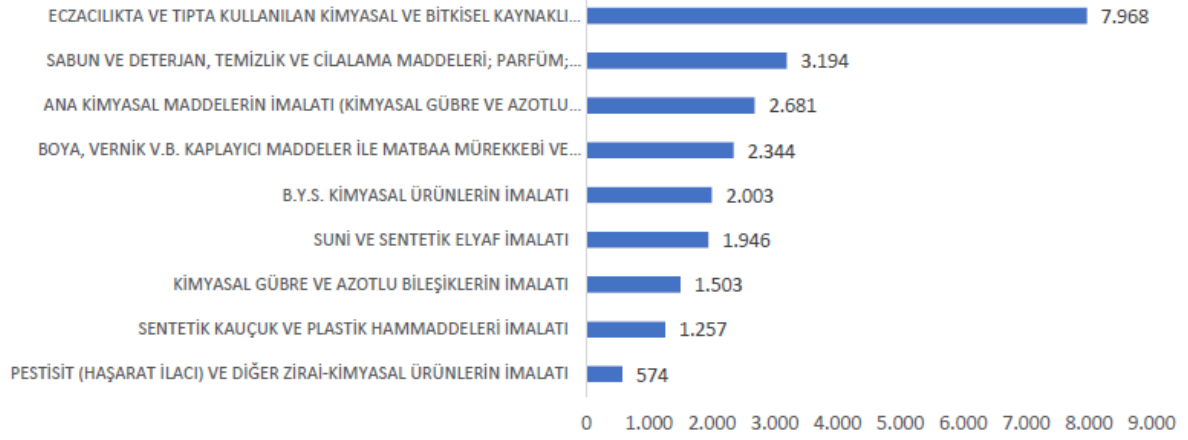

İSTİHDAM İSTATİSTİKLERİ (20/06/2012-30/06/2019)

İSTİHDAM: 23.470

İstihdam

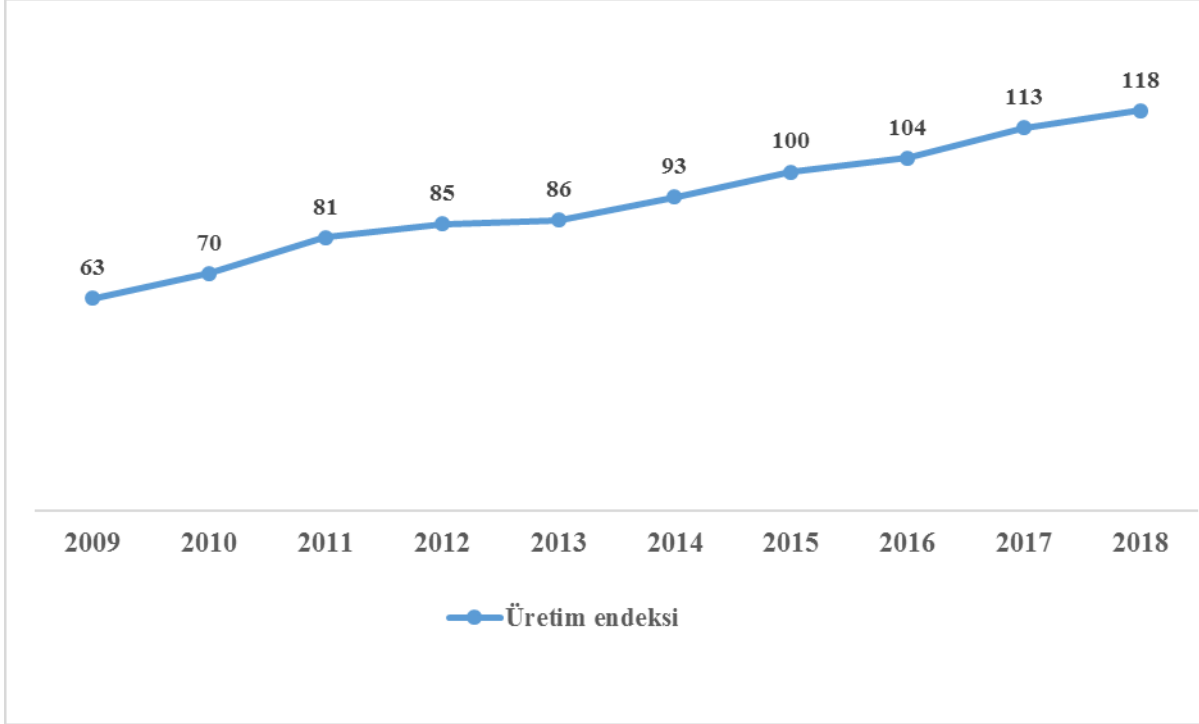
BELGE ADEDİNİN İLLERE DAĞILIMI

2.2. Sektörün Üretim Endeksi Değerlendirmesi

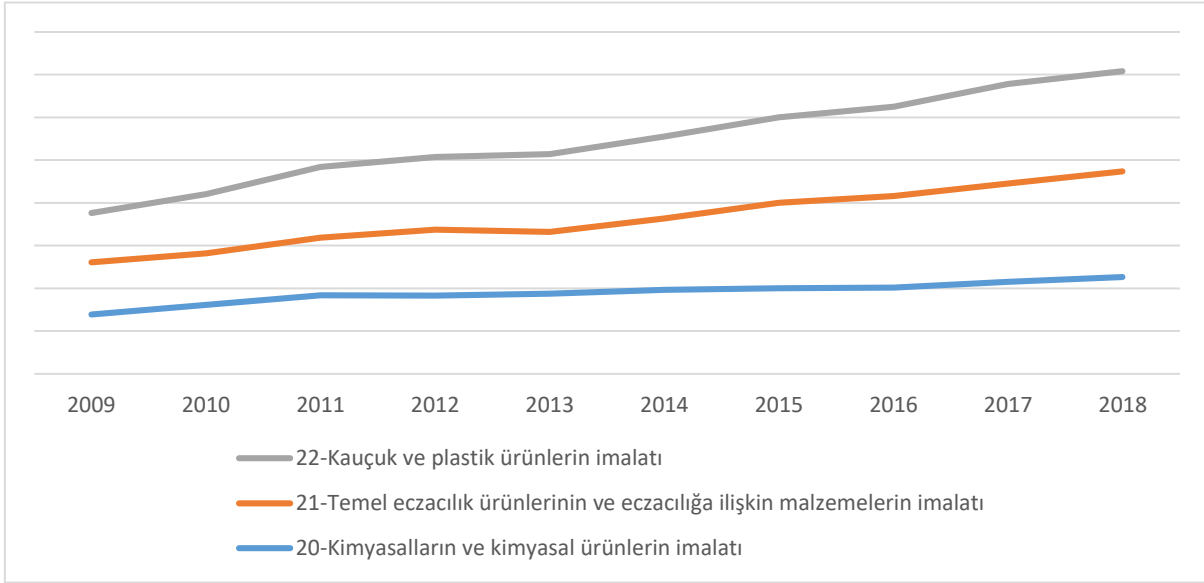
Kimya sektöründe 2015 yılı baz alındığında üretim endeksi düzenli olarak artarak 2018 yılında 118 değerine ulaşmıştır.

Şekil 10. Kimya Sanayi üretim endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK (NACE –Rev.2 Kod 20, 21, 22).

Kimya sektörü üretim endeksinde 2013 yılından itibaren önemi artış gözlense de alt sektörler bazında inceleme yapıldığında bu artışın büyük oranda 21- Temel Eczacılık Ürünlerinin ve Eczacılığa İlişkin Malzemelerin İmalatı sektöründen kaynaklandığı, 20-Kimyasalların ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı ve 22-Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı sektöründe önemli bir artışın olmadığı görülmektedir.

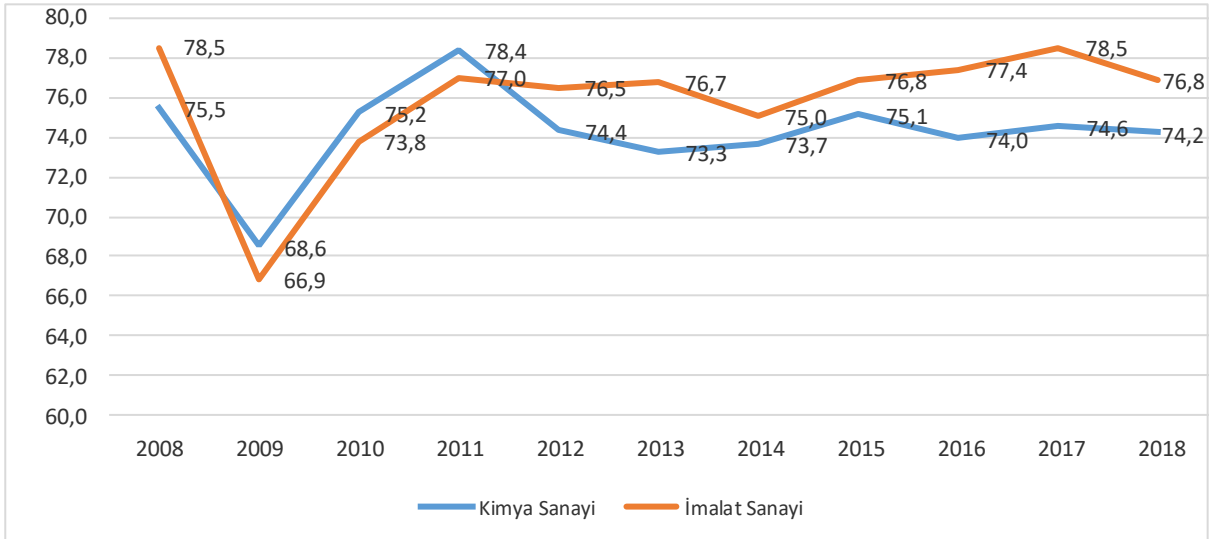

Kaynak: TÜİK (NACE –Rev.2 Kod 20, 21, 22).

2.3. Sektörün Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

Merkez Bankası verilerine göre kimya sektörü kapasite kullanım oranları 2012 yılından itibaren imalat sanayi ile paralellik göstermiştir. 2018 yılında ise bir önceki yıla göre %0,4 azalarak %74,2 olmuştur.

Şekil 11. Kapasite Kullanım Oranları (%)

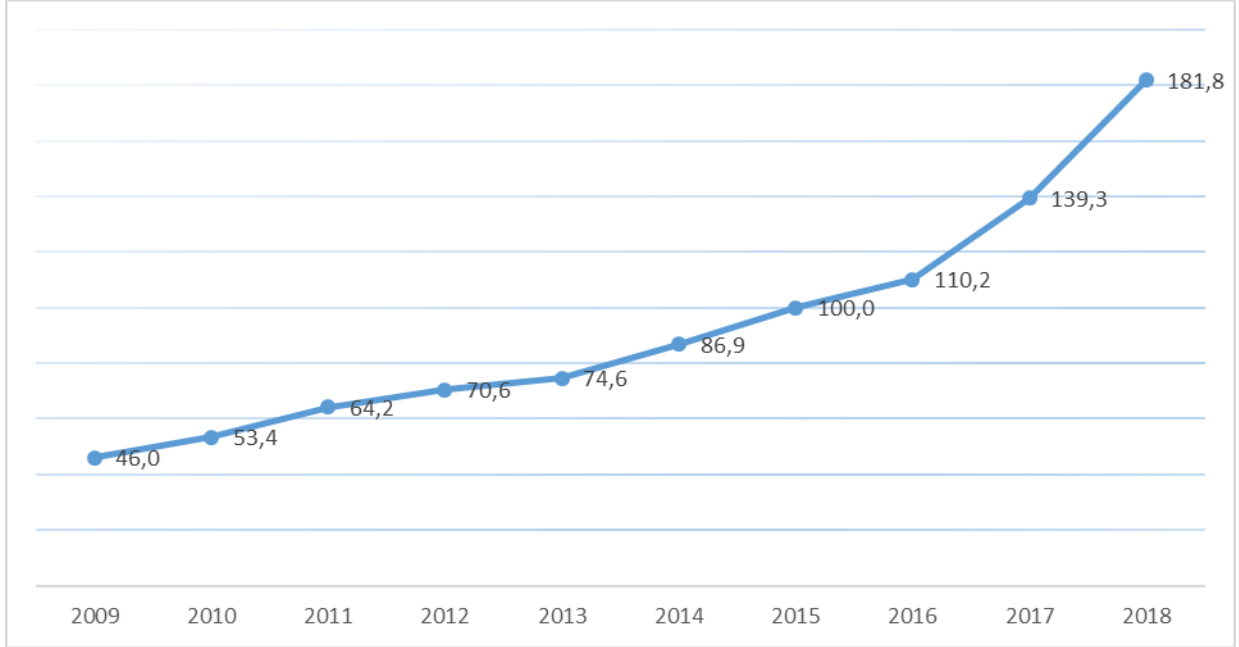

Kaynak: T.C. Merkez Bankası (NACE –Rev.2 Kod 20, 21, 22).

2.4. Sektörün Ciro Endeksi Değerlendirmesi

Kimya sektöründe yıllık toplam ciro endeksi 2007 yılından beri düzenli biçimde artmaktadır. 2018 yılında ciro endeksi bir önceki yıla göre % 30,5 artarak 181,8 olmuştur

Şekil 12. Ciro endeksi (toplam) (2015=100)

Kaynak: TÜİK (NACE Rev.2 Kod 20, 21, 22).

KAYNAKÇA

1. DPT Dokuzuncu Kalkınma Planı Kimya Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu
2. CEFİC Avrupa Kimya Endüstrisi Raporu (2013)
3. TÜİK
4. Trade Map